

Defensie & Veiligheid
Oude Waalsdorperweg 63
2597 AK Den Haag
Postbus 96864
2509 JG Den Haag 2509 JG
Den Haag

www.tno.nl

T +31 88 866 10 00

TNO-rapport**TNO 2021 R12149****Systeemanalyse Recidive: schets van een
kennistool (P102)**

Datum	May 2022
Auteur(s)	Ir. R. ten Bhömer G.A. Veldhuis Msc J.A. van Schendel Msc
Rubricering rapport	TNO Publiek ONGERUBRICEERD Releasable to the public
Titel	TNO Publiek ONGERUBRICEERD Releasable to the public
Samenvatting	TNO Publiek ONGERUBRICEERD Releasable to the public
Rapporttekst	TNO Publiek ONGERUBRICEERD Releasable to the public
Bijlagen	TNO Publiek ONGERUBRICEERD Releasable to the public
Oplage	1 hard copy & 1 cd
Aantal pagina's	38 (incl. bijlagen, excl. distributielijst)
Aantal bijlagen	2
Projectnaam	Vervolg Systeemanalyse Recidive
Projectnummer	060.46156

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 2022 TNO

Inhoudsopgave

	Samenvatting	3
1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond	5
1.2	Doelstelling	6
1.3	Aanpak	7
1.4	Leeswijzer	7
2	Schets van de recidive kennistool	9
2.1	Gebruiker en context	9
2.2	Functionaliteiten kennistool	9
2.3	Gebruikersbehoeften	10
2.4	Ontwerpkeuzes voor de kennistool	12
3	Toepassing op individuele casuïstiek	21
3.1	Behoeft en doel	21
3.2	Schets functionaliteit: De wijkrechtbank	21
3.3	MARVEL analyse rechtbank casus	24
4	Kwantificeren	26
4.1	Behoeft en doel	26
4.2	Beschikbare literatuur en bestaande analyses	26
4.3	Overwegingen voor dataverzameling	27
4.4	Databronnen	28
4.5	Afronding	32
5	Conclusie en vervolg	33
5.1	Conclusie	33
5.2	Terugblik	33
5.3	Vervolgstappen	33
6	Referenties	36
	Bijlage(n)	
	A Tool organogram	
	B Multiproblematiek rechtbank case	

Samenvatting

Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) wil nieuwe middelen om haar beleidsmedewerkers en lokale en ketenpartners te ondersteunen bij het ontwikkelen en toepassen van een beleidstheorie op het gebied van recidive. Naar aanleiding hiervan heeft TNO in 2019-2020 een systeemanalyse uitgevoerd met behulp van MARVEL met betrekking tot recidive (Veldhuis, Ten Bhömer & Deuten, 2020). Het resulterende model beschrijft de samenhang tussen de fysiologische eigenschappen, omgevingskenmerken, denkpatronen en gedragsaspecten die bijdragen aan pro- en antisociaal gedrag. Hoofddoelstelling van het vervolgonderzoek, beschreven in dit rapport, was verkennen hoe de kennis onderliggend aan het Recidive-model (systeemanalyses) gevat kan worden in een intuïtieve tool op basis van het eerder ontwikkelde MARVEL model. Deze 'kennistool' beoogt de complexe samenhang van het fenomeen recidive voor een brede doelgroep van beleidsmedewerkers en beleidsmakers (departementaal, lokaal en ketenpartners) inzichtelijk en analyseerbaar te maken. De ambitie van JenV is om op termijn kennis te borgen in de tool en het model periodiek bij te werken.

Om dit doel te bereiken is gewerkt in vier projectlijnen: 1) het vergroten van het inzicht in de benodigde functionaliteiten en visualisatie van de kennistool, 2) het ondersteunen van de beleidsvorming en toepassingsmogelijkheden via de *use case omgevingsadvies*, 3) het uitbreiden van het zicht op de sociale kaart in de *use case actorenanalyse* en 4) het verkennen van databronnen die een rol kunnen spelen in het kwantificeren van het model. De uitkomsten op deze vier projectlijnen worden hieronder kort toegelicht.

In dit onderzoek zijn gesprekken gehouden met beleidsmedewerkers. Het doel was inzicht te krijgen in de behoefte van de beleidsmedewerker. Uit de gesprekken zijn benodigde functionaliteiten voor een systeemanalyse kennistool gedestilleerd. Uit de analyse van de gesprekken is gebleken dat er behoefte is aan ondersteuning van de te ontwikkelen tool over de volle breedte van de taken van de beleidsmedewerkers, te weten: de voorbereiding, ontwikkeling, implementatie, uitvoering en evaluatie van beleid, gericht op recidivevermindering. Dit komt samen in twee hoofdfunctionaliteiten: de kennistool als bibliotheek en de kennistool als analysemiddel. Met behulp van de beoogde kennistool kunnen de beleidsmedewerkers de complexiteit van factoren rondom recidive op verschillende niveaus analyseren. Hierbij kunnen zij gebruik maken van verschillende functionaliteiten zoals: modelanalyse, actorenanalyse, data-analyse, een overzicht van interventies en overzicht academische theorieën.

Toepassingen van het model voor de ondersteuning van beleid en uitvoering zijn onderzocht in de *use case omgevingsadvies*. Waar in het begin van het project de focus heeft gelegen op ondersteuning van het beleidsontwerp op landelijk niveau (ministerie) is in de loop van het project de toepassing van het model en/of de tool in de uitvoering ook denkbaar geworden. Het MARVEL model is toegepast op individuele casuïstiek door een wijkrechtbankdossier te koppelen aan het model. Het model illustreert hoe de problematiek in deze casus samenhangt en waar zich nog blinde vlekken bevinden. Deze informatie kan dan gebruikt worden om

gezamenlijk te analyseren en discussiëren over passende sancties en ondersteuning (zie hoofdstuk 3, Figuur 16).

Naast de toepassingen op individuele casuïstiek is in de use case *actorenanalyse* onderzocht op welk abstractieniveau het vastleggen van informatie over actoren voor de beleidsmedewerker van toegevoegde waarde is. Om dit te bereiken zijn workshops georganiseerd om betrokken actoren aan het MARVEL Recidive model te koppelen. Omdat de complexiteit in het aantal actoren, hun taken en rollen te groot bleek, is gekozen om in de tool het onderscheid te maken tussen de actoren betrokken op landelijk (ministerie) en op gemeentelijk niveau. Hierbij is ook gekeken naar welke informatie al beschikbaar is. Zo heeft onder andere de gemeente Den Haag al een *sociale kaart*. In de toekomstige kennistool kan slim gebruik gemaakt worden van bestaande lokale hulpmiddelen.

Een toekomstige kennistool kan bouwen op een rijke basis aan academische literatuur over factoren, relaties en interventies. Om het recidivefenomeen in zijn volledige complexiteit te analyseren is echter een brede Nederlandse dataset nodig. Daarom is er in dit project een verkenning uitgevoerd naar beschikbare databronnen om de formulering van beleidstheorie te ondersteunen en in de toekomst de kwantificering van het MARVEL Recidive model mogelijk te maken. De veelheid en diversiteit aan variabelen in het MARVEL model leidt tot het onderkennen van een grote hoeveelheid bruikbare data, belegd bij eveneens een groot aantal partijen. Voor elke variabele in het model kunnen één of meerdere datapunten worden verzameld door een koppeling tussen onder andere OBDJ data (geanonimiseerde versie van Justitieel Documentatie Systeem), CBS microdata en RIS (Recidive Inschattings Schalen) data, eventueel aangevuld met LIJ (Landelijke Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen) data. Het ontsluiten, koppelen en analyseren van deze data zal een inspanning vragen. Bestaande initiatieven zoals de monitors van het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum) vormen een startpunt.

Het terugdringen van recidive is een bekende beleidsopgave. De wetenschap en de ketenpartners creëren elke dag nieuwe inzichten in het fenomeen. Deze kennis is echter niet altijd geborgd, vindbaar en/of toepasbaar voor beleid. Daarnaast kan de complexe samenhang tussen factoren, actoren en processen overweldigend zijn. Het gebruik van systeemmodellen in combinatie met een kennistool kan bijdragen aan deze opgave. In dit onderzoek is op basis van het MARVEL Recidive model een schets van een systeemanalyse kennistool ontwikkeld. De kennistool helpt bij het overzien van de vele factoren en relaties die van invloed zijn op recidive zonder dat de eindgebruiker daarbij dreigt te verdrinken in de complexiteit. De tool maakt de ontwikkeling van kennisgedreven beleidstheorie mogelijk. Door het bundelen en koppelen van kennis draagt een tool daarnaast bij aan het versnellen van het beleidsproces en het beter benutten van resultaten uit studies en pilots en zodoende tot effectiever terugdringen van recidive.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

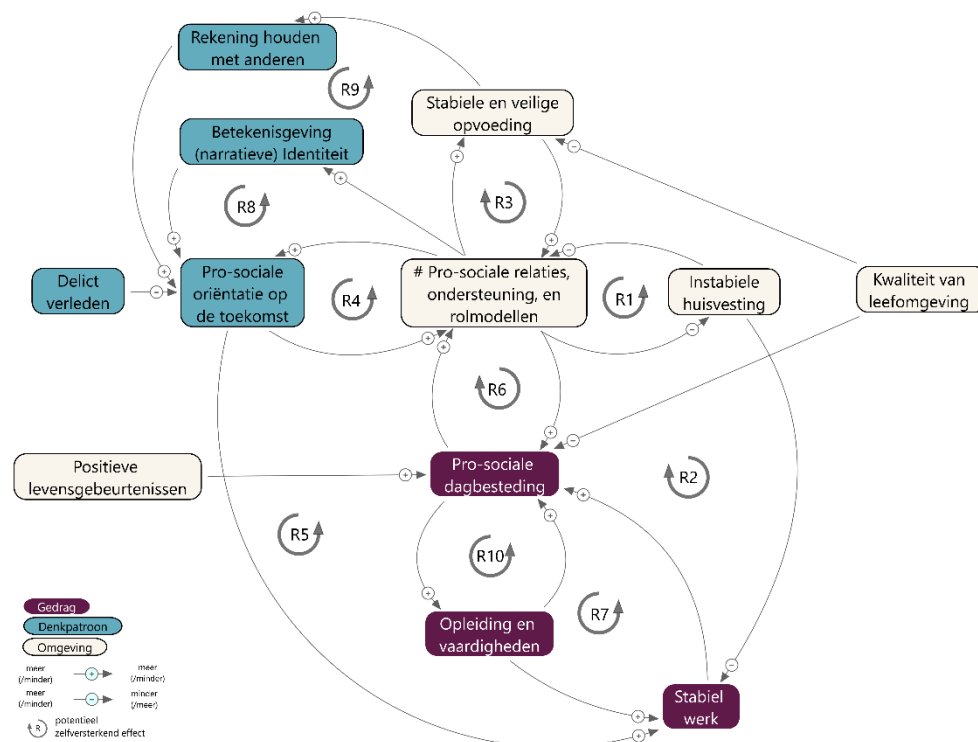
In 2015 recidiveerde 28% van de volwassen binnen twee jaar en onder ex-gedetineerden was dit zelfs 47% (Weijters et al., 2019).¹ Om deze reden is de recidiveprevalentie terugdringen een belangrijke beleidsopgave in het nastreven van een veilige en rechtvaardige samenleving. Naast de maatschappelijke meerwaarde is dit ook voordelig vanuit het perspectief van de delinquent: het beperken van het recidiverisico is een belangrijke factor in onderdeel blijven uitmaken van de maatschappij of het succesvol re-integreren in de maatschappij.

Recidive voorkomen is een beleidsopgave die geplaagd wordt door uitdagingen in kennisopbouw en kennisborging in een zeer dynamische organisatie. In een gesprek met TNO zei een beleidsmedewerker in 2018: *'In de organisatie (Ministerie van JenV) is er onvoldoende structurele kennisopbouw en bestendinging waardoor er geen gedeelde benadering van het vraagstuk is en beleidsontwikkeling gefragmenteerd tot stand komt. Zo zijn inzichten uit wetenschap, eerdere programma's en recente pilots niet breed beschikbaar en verdampt kennis snel door verloop van personeel, ook niet geholpen door dynamiek in de organisatie.'*

De worsteling om kennis te borgen, complexe verbanden snel inzichtelijk te krijgen en trends te duiden vormen de motivatie om kennis rondom recidive op een nieuwe manier beschikbaar te gaan stellen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) wil nieuwe middelen om haar beleidswerknemers en lokale en ketenpartners te ondersteunen bij het ontwikkelen en toepassen van beleidstheorie. De ambitie is om via een continue samenwerking met experts, beleidsmakers en kennisinstituten te komen tot een gezamenlijk beeld van de belangrijkste factoren die ten grondslag liggen aan recidive en de samenhang van deze factoren. Dit moet leiden tot beter geïnformeerde keuzes in het vormen en uitvoeren van recidivebeleid.

Naar aanleiding hiervan heeft TNO in 2019-2020, voor het ministerie van JenV, een systeemanalyse uitgevoerd in MARVEL met betrekking tot de aanpak recidive (Veldhuis et al., 2020). Het resulterende model beschrijft de samenhang tussen de fysiologische eigenschappen, omgevingskenmerken, denkpatronen en gedragsaspecten die bijdragen aan pro- en antisociaal gedrag. Binnen deze deelonderwerpen geeft het model verschillende belangrijke variabelen weer. De pijlen in het model laten zien waar de aanname bestaat van een positieve of negatieve causale relatie tussen variabelen. Deze relaties vormen zogenaamde feedbackloops. De zelfversterkende en balancerende effecten tussen deze variabelen leiden tot het wel of niet recidiveren van een ex-delinquent. Om het model overzichtelijk weer te geven is deze uiteindelijk in vijf feedbackclusters gepresenteerd (figuur 1).

¹ Onder recidive verstaan we 'nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten'. Hiermee volgen we de definitie van het WODC aangaande algemene recidive.



Figuur 1 Het feedbackcluster rondom pro-sociale relaties. Een van vijf zogenaamde feedbackclusters die samen het Recidive model vormen.

Het resultaat is een gedeeld beeld van de problematiek, waarbij kennis uit een diversiteit aan vakgebieden is geïntegreerd.

Het in 2019-2020 uitgevoerde onderzoek kenmerkt zich door een gezamenlijke inspanning van JenV en TNO om samen met experts op een innovatieve manier kennis te bundelen in een model. Met het recidive model is de volgende stap gezet naar het structureel opbouwen van kennis rondom recidive. Om deze opgebouwde kennis te borgen is als vervolgstap het doorontwikkelen van het model tot een kennistool geïdentificeerd. Op hoofdlijnen kan een kennistool twee functies invullen. Ten eerste een rol als bibliotheek (borging), en ten tweede voor beter zicht op het netwerk van factoren en onderlinge relaties (analyse). In het huidige onderzoek zijn de mogelijkheden voor een kennistool verder uitgewerkt.

1.2 Doelstelling

Hoofddoelstelling van het onderzoek is verkennen hoe de kennis rondom het recidivemodel (systeemanalyses) gevat kan worden in een intuïtieve tool op basis van het eerder ontwikkelde MARVEL model. Deze 'kennistool' beoogt de complexe samenhang van het fenomeen recidive voor een brede doelgroep van beleidsmedewerkers en beleidsmakers (departementaal, lokaal en uitvoeringsorganisaties) inzichtelijk en analyseerbaar te maken.

In deze studie is samen met JenV en stakeholders verkend hoe deze kennistool invulling kan geven aan de bovenstaande doelstelling. Daarbij is onderzocht voor welke inzet, in welke context en met behulp van welke functionaliteit een kennistool de doelstelling kan invullen.

1.3 Aanpak

Via actieonderzoek² bieden JenV en TNO een innovatieve manier om kennis te borgen en handelingsperspectief te genereren met als doel recidivevermindering. Samen met het programma Koersen en Kansen (K&K) zijn hoofdvragen en deelvragen geïdentificeerd. Onderdeel van deze deelvragen zijn twee *use cases*³ om de ondersteuning van het MARVEL Recidive model te onderzoeken en tegelijkertijd te onderzoeken welke functionaliteiten dan nodig zijn in een *tool* om van waarde te kunnen zijn voor beleidsmakers.

We beogen drie hoofdvragen te beantwoorden:

- 1 Hoe kan met behulp van systeemmodellen kennis rondom recidive continu geborgd worden?
- 2 Wat is nodig om het model bruikbaar te maken voor de beleids- en kennisontwikkeling? (focus op kennistool)
- 3 Hoe kan het systeemmodel worden ingezet om kennis en handelingsvragen vanuit JenV en stakeholders te beantwoorden? (focus op analyse)

Het onderzoek heeft vier lijnen gevolgd die allen ondersteunend zijn aan de beantwoording van de drie hoofdvragen:

- 1 Inzicht vergroten in de benodigde functionaliteit en visualisatie van de toekomstige kennistool.
 - Wij willen meer inzicht in wat de inhoudelijke kennisbehoefte is van de beoogde gebruiker (in basis de beleidsmedewerker).
- 2 Use case **Omgevingsadvies** *‘Wat zijn elementen in een goed omgevingsadvies; Bij omgevingsadvies gaat het niet alleen om welke elementen in het advies zouden moeten zitten, daarnaast ook welke partners betrokken zijn, wie welke rol neemt en de regie’*.
 - De use case beoogt inzicht te krijgen in de toepassing van het model en daarmee direct waarde te creëren voor K&K.
- 3 Use case **Actoranalyse** *‘Welke organisaties/partijen zijn betrokken bij de re-integratie en aan welke variabelen voegen zij waarde toe’*.
 - We willen het bestaande model verrijken met informatie over de invloed van verschillende actoren op de variabelen in het model.
- 4 Verkenning van de mogelijkheden om het model te kwantificeren.
 - Kunnen we meer inzicht geven in de relatieve invloed van de verschillende variabelen?

Het is in dit stadium lastig gebleken om binnen de use cases concrete vragen te formuleren om met het model en een concept kennistool te beantwoorden. Wel is er in een serie van 16 virtuele bijeenkomsten gereflecteerd op de toepasbaarheid en gebruikerswensen ten aanzien van een toekomstige tool.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een schets gegeven van de toekomstige kennistool. In dit hoofdstuk worden de hoofdvragen 1 en 2 besproken. In hoofdstuk 3 wordt aandacht besteed aan de derde hoofdvraag. Hierin wordt een voorbeeld gegeven hoe

² Onderzoek waarin niet alleen een sociaal systeem wordt onderzocht, maar ook wordt gezocht naar oplossingen voor de problemen in dit systeem.

³ Een use case is een concrete actuele vraag die leeft binnen K&K.

casuïstiek aan de hand van een rechtbankcasus aan het model gekoppeld kan worden. Hoofdstuk 5 bespreekt met behulp van welke data het model verder gekwantificeerd kan worden. Waarna in hoofdstuk 6 conclusies en vervolgstappen worden besproken.

2 Schets van de recidive kennistool

De voorgestelde kennistool richt zich op het bereiken van de volgende 'stip op de horizon':

JenV is in staat om kennisgedreven werken te faciliteren en samen met haar partners continu gestructureerde kennisopbouw te bevorderen. Tevens kan deze kennis in samenhang (met een 'systeemblik') worden beschouwd en op deze manier toegepast worden om beleidsvraagstukken, en daarmee de problematiek, aan te grijpen. De beleidstheorie onderliggend aan het recidivebeleid wordt hierdoor rijker en beter onderbouwd en consistent toegepast.

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de ontwikkeling van de kennistool. Hierin worden de behoeften, ontwerpkeuzes en de daarvoor gemaakte afwegingen besproken. Een *clickable demo* van de kennistool wordt los van dit rapport opgeleverd (TNO 2021 R12149).

2.1 Gebruiker en context

De beoogde primaire gebruiker van de kennistool is de beleidsmedewerker van het ministerie JenV. Secundair is de tool gericht op medewerkers binnen regionale en lokale overheden en ketenpartners. De beoogde tool biedt ondersteuning voor de volle breedte van de taken van deze gebruikers, te weten: de voorbereiding, ontwikkeling, implementatie, uitvoering en evaluatie van beleid, gericht op recidivevermindering.

De bij dit project betrokken professionals uit ketenpartner organisaties zijn positief over het toepassen van de tool voor beleidsgelateerde vraagstukken in hun organisaties. Ze zijn echter verdeeld over de toepassing van het model op uitvoerend niveau. Door sommige professionals werd de toepassing op uitvoeringsniveau afgeraden omdat het model daar te "theoretisch" voor wordt geacht en 'nog een extra ICT systeem is'. De drempel voor gebruik van het model, bijvoorbeeld als gesprekstool, zou kunnen "afschrikken" en een "te grote drempel" kunnen vormen. Ook zou het model voor bijvoorbeeld een reclasseringsmedewerker door zijn/haar ervaring van weinig toegevoegde waarde zijn. Anderen zien het model en de tool wel als mogelijke ondersteuning van het werk in de uitvoering. Dit omdat het model overzicht geeft over de samenhang tussen problematiek, het gesprek over huidige problematiek kan faciliteren en kan helpen bij het proactief nadenken over oplossingen. Het model kan dienen als gespreksondersteuning voor gesprekken met de delinquent of tussen ketenpartners. Daarbij kan het model ook helpen als check om blinde vlekken te voorkomen.

2.2 Functionaliteiten kennistool

In het in 2019 afgeronde project *Recidive vermindering* zijn twee doelstellingen voor de kennistool geïdentificeerd en in dit vervolgproject bekrachtigd. Enerzijds het borgen van kennis, anderzijds het faciliteren van analyses.

2.2.1 *Kennistool als bibliotheek*

De kennistool zorgt ervoor dat beleidsmedewerkers sneller informatie kunnen vinden en dat de informatie die ze gebruiken van hoge kwaliteit is. Hiermee wordt het bijvoorbeeld makkelijker om een ontwikkeling te duiden of een redenatie te toetsen. Dit maakt het schrijven van beleidsnota's of reacties op kamervragen efficiënter. De kennistool biedt beleidsmedewerkers een platform met objectieve resultaten uit geverifieerde literatuur, data of op basis van expert consensus. Dit betekent dat de kennistool een centrale plek is waar literatuur en data ontsloten wordt. Hiermee wordt de kennis van JenV beter geborgd en minder afhankelijk van individuele personen en netwerken. Kennis (bijvoorbeeld vanuit het WODC) kan overkoepelend worden vastgelegd en integraal worden weergegeven. Op grotere schaal zijn er al initiatieven om aan kennisborging te doen rondom complexe onderwerpen. Zo is er de 'apothekerskast'⁴ die inzicht via *factsheets* geeft op negen thema's (o.a. georganiseerde, ondermijnende criminaliteit en jeugd). De vraag blijft bij deze kennisbank echter: zitten alle belangrijke gebieden erin? Door het aan het MARVEL recidive model te verbinden zijn de belangrijkste gebieden geborgd.

2.2.2 *Kennistool als analysemiddel*

De tweede hoofddoelstelling van de kennistool is een beter begrip van de factoren en de relaties tussen de factoren die de kans op recidive beïnvloeden. Ten eerste zou de kennistool moeten helpen bij het inzichtelijk maken van een breder spectrum aan relevante factoren. Meerdere malen werd benadrukt dat het schrijven van beleidsstukken wordt gedaan vanuit een bestaand referentiekader. Dit brengt verschillende risico's met zich mee. Ten eerste, het baseren van beleid op een (te) beperkte set factoren. Ten tweede, het oversimplificeren van relaties tussen deze factoren zoals bijvoorbeeld lineair denken (X leidt tot Y) zonder bewust te zijn van alternatieven invloeden. De kennistool als analysemiddel draagt bij aan een beter zicht op de effecten en neveneffecten van (voorgenomen) beleid om zo beter geïnformeerde keuzes te kunnen maken.

2.3 **Gebruikersbehoeften**

Om de behoefte van beleidsmedewerkers scherper te krijgen en hoe zij de kennistool hopen te gaan gebruiken zijn meerdere gesprekken gevoerd met medewerkers van het ministerie van Justitie en Veiligheid, lokale overheden, WODC, GGZ, academische partners, het Openbaar Ministerie, de rechtbank Oost-Brabant, Reclassering Nederland, het innovatieprogramma Koers en Kansen voor de sanctieuitvoering en het Bureau Regionale Veiligheidsstrategie Midden Nederland.

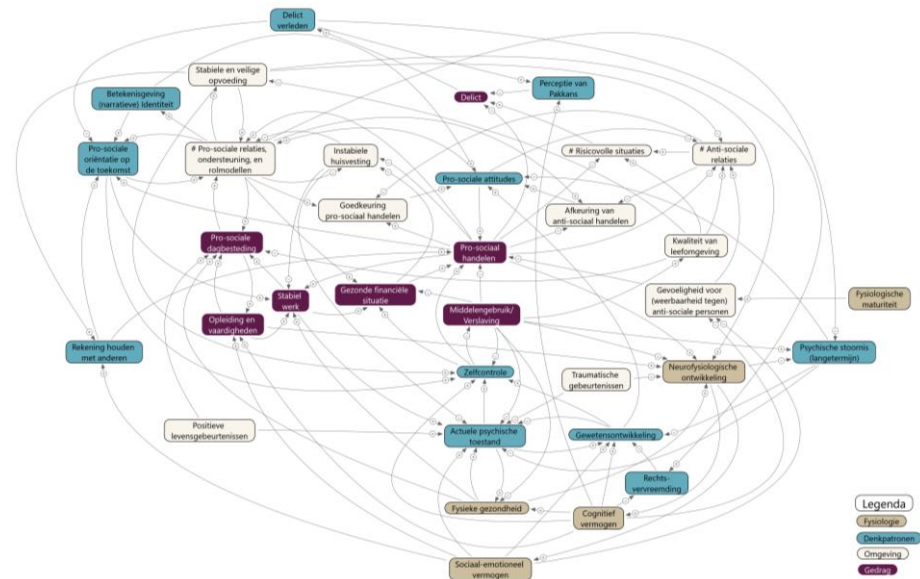
In de onderstaande paragrafen wordt deze behoefte besproken. Dit wordt gedaan per *use case* en door te reflecteren op de visualisatie van het huidige MARVEL model.

2.3.1 *Indruk van het MARVEL model*

Het MARVEL recidive model werd gezien door onder andere beleidsmedewerkers, programmamanagers en projectleiders als "heel erg interessant". Voornamelijk omdat het inzicht geeft in de complexiteit van het probleem, welke factoren er allemaal bij betrokken zijn en inzichtelijk maakt welke effecten er kunnen optreden

⁴ <https://www.veiligheidscoalitie.nl>

“als je ergens op inspeelt”. Ook kan het helpen om ‘blinde vlekken’ te identificeren, het herkennen van hiaten in de kennis waar vervolgonderzoek naar gedaan dient te worden, of het bedenken van nieuwe werkwijzen.



Figuur 1 MARVEL Recidive model (Veldhuis et al., 2020).

De complexiteit van het model werd gezien als een pluspunt, omdat alles verbonden is (het “laat zien dat alles op elkaar inwerkt”) en dat de relaties complexer zijn dan mensen vaak denken (“meestal wordt er te eenvoudig gepraat over wat er nodig is”). Het is “juist goed” om deze complexiteit “zichtbaar te maken” door alle variabelen bij elkaar te tonen. Voor andere toepassingen, zoals bijvoorbeeld de schaal van de PGA-monitor, zijn de factoren vaak “te simpel”. Voor beleidsvorming is het van nut om te benadrukken: “dit is geen klein probleem”.

In visuele zin kan de complexiteit ook een valkuil zijn. De juiste tools, maar ook tijd is nodig om te begrijpen hoe de “spaghettimodellen” het werk van de beleidsmedewerker kunnen ondersteunen. Een grote behoefte in een toekomstige kennistool is om deze complexiteit op te bouwen om zo beter aan de behoefte te voldoen van de beleidsmedewerker. Het is namelijk niet altijd nodig om informatie vanuit de volledige systeemblik te benaderen. Soms is informatie over een enkele variabele of relatie ook voldoende.

2.3.2 Omgevingsadvies

Het omgevingsadvies is het advies en plan dat in samenspraak van professionals en de betrokkene wordt gemaakt en op basis waarvan een officier van justitie of rechter op maat een straf kan bepalen (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2021). Het omgevingsadvies wordt ook wel gezien als de persoonsgerichte aanpak. En ligt daarmee aan de basis van ons onderzoek. De wens is dat een tool met het MARVEL model kan laten zien welke componenten (factoren) in een goed omgevingsadvies moeten zitten.

2.3.3 Actorenanalyse

Naast factoren zijn er ook actoren betrokken bij het ondersteunen van de betrokkene. Alhoewel de use case in eerste instantie een focus had op welke

actoren betrokken zijn bij het re-integratieproces heeft deze vraag zich in de loop van het project verbreed naar het samenbrengen van actoren in de tool. Voor beleidsmedewerker is het behulpzaam om een overzicht van landelijke actoren bij de hand te hebben. Vanuit het gesprek met projectleiders en re-integratieofficiërs kwam de behoefte om de juiste partners op regioniveau te kunnen vinden: “Je wil de uitvoeringsinstanties die relevant zijn eerder bij het gesprek hebben”. Heeft de betrokkene problemen met de arbeidsmarkt, “dan weet je welke actoren betrokken moeten worden”. Ook is er behoefte aan het “beter organiseren”: “tussen welke instanties moet er meer interactie zijn?” en “waar wordt wel en niet goed samengewerkt?”.

Voor de verschillende actoren is er de behoefte om hun functies te specificeren, maar ook om rollen te specificeren (bijvoorbeeld verbinders, regisseurs, uitvoerders) eventueel uitgebreid met hun mogelijkheden, verantwoordelijkheden en bereikbaarheid.

Er zijn al veel goede voorbeelden van sociale kaarten. Zo heeft de gemeente Den Haag een sociale kaart waar vanuit zeven thema's (e.g. geldzaken, ondersteuning en zorg) inzicht wordt gegeven in de betrokken organisaties (socialekaartdenhaag.nl). Ook is er de *sociale kaart Nederland* (socialekaartnederland.nl) waar o.a. de gemeente Harderwijk, Helmond en Amersfoort bij betrokken zijn. In deze sociale kaart zijn de betrokken organisaties onder twaalf thema's verdeeld.

2.3.4 *Interventies: wat werkt wel, wat werkt niet?*

Er zijn veel typen interventies beschikbaar om een persoon zo goed mogelijk te ondersteunen. De een werkt beter dan de ander, maar wat werkt nou wel, en wat niet? Er is behoefte om meer inzicht in de toegevoegde waarde van specifieke interventies te krijgen zowel op landelijk beleidsniveau als op de directe ondersteuning van het individu. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op hoe data hierin ondersteunend kan zijn.

2.4 **Ontwerpkeuzes voor de kennistool**

Tijdens het project zijn verschillende manieren geïdentificeerd om het model zo duidelijk mogelijk naar voren te laten komen zonder af te doen aan de complexiteit. De belangrijkste worden in onderstaande paragrafen beschreven.

2.4.1 *Hoofdstructuur*

De tool is er om de beleidsmedewerker op een intuïtieve manier te ondersteunen in de beleidsanalyse. Omdat er, naast de systeemanalyse recidive, mogelijk nog meer systeemanalyses en kennis geborgd moet worden is de tool opgedeeld in drie basis lagen (voor een schematische weergave zie bijlage A).

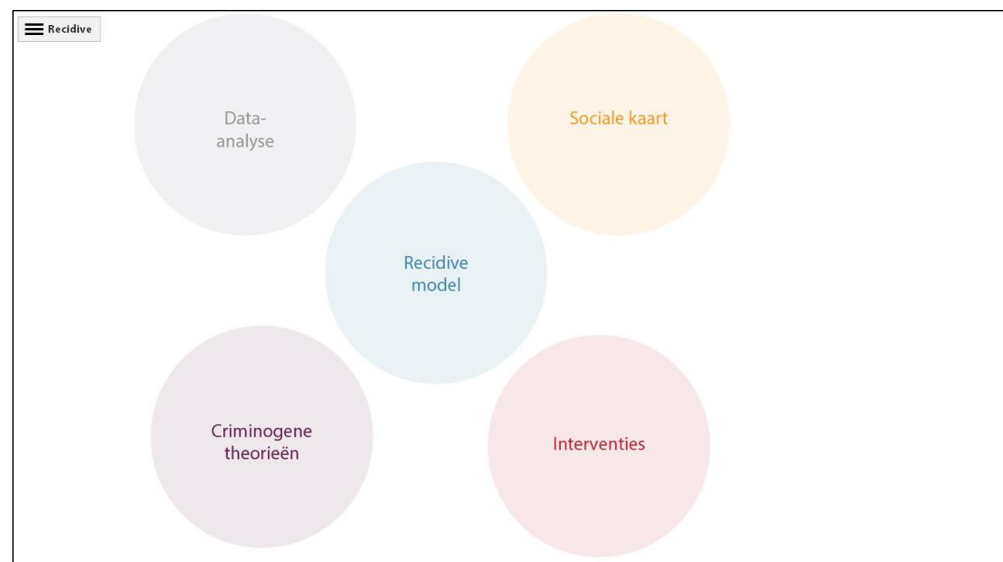
De eerste laag geeft de mogelijkheid tot de keuze van de verschillende systeemanalyses. Naast een Recidive model zou er bijvoorbeeld een Multiproblematiek model kunnen worden opgenomen in dezelfde tool. Ook is hier uitleg over het systeemdenken opgenomen. Zonder achtergrond in systeemdenken zou het model verkeerd geïnterpreteerd kunnen worden of mensen er juist van weerhouden om zich er theoretisch in te verdiepen.

De tweede laag richt zich alleen nog op het Recidive model. Op de tweede laag kiest de gebruiker welke functionaliteit hij of zij wil gebruiken. Vanuit de behoefte zijn vijf functionaliteiten geïdentificeerd en in schets uitgewerkt (Figuur 2):

- 1 Modelanalyse van variabelen en relaties binnen het Recidive model.
- 2 Overzicht over de rol van actoren in relatie tot de variabelen via een sociale kaart.
- 3 Een dashboard voor *data-analyse* op basis van de modelvariabelen.
- 4 Overzicht van interventies per modelvariabele.
- 5 Overzicht over de belangrijkste *criminogene theorieën* uit de wetenschap.

In de derde laag van de tool kan de gebruiker aan de slag binnen elk van de vijf functionaliteiten.

De tool is opgebouwd vanuit de variabelen die in het MARVEL Recidive model zitten. De gebruiker wordt hierdoor instaat gesteld om stap voor stap de variabelen en relaties in het model te gebruiken voor de analyse. De persoonsgerichte aanpak staat hierbij centraal. Het model beschrijft immers een persoon in samenhang met zijn omgeving.



Figuur 2 Overzicht onderdelen van analysemiddelen recidive in tool (tweede laag tool).

2.4.2 Model complexiteit opbouwen en analyseren

Hoe bouw je de complexiteit van het model op zodat het begrijpelijker blijft en er “voor elk wat wils” is? Het gesprek over MARVEL modellen begint vaak bij de vraag over wat het effect is van een bepaalde variabele op het systeem, bijvoorbeeld het sociaal emotioneel vermogen. Daaruit volgt de vraag: waar heeft deze variabele allemaal effect op? En als laatste: hoe werkt dit verder door in het systeem?

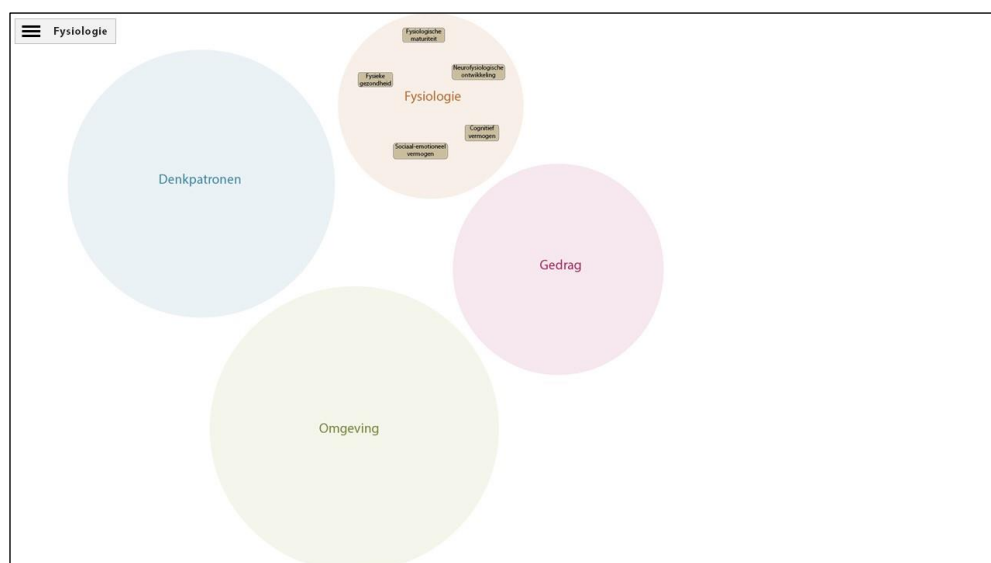
Om het detail in variabelen en relaties op te bouwen wordt het model op drie niveaus gepresenteerd. Het eerste niveau bestaat uit losse factoren/variabelen (waar de gebruiker uit kan kiezen). Op het tweede niveau selecteert de gebruiker een variabele, de tool maakt vervolgens de eerste orde connecties met variabelen zichtbaar. Daarnaast kan het hele model worden gevisualiseerd. Dit niveau beschrijft meerdere factoren/variabelen maar heeft een hoger abstractieniveau dan het complete model (niveau drie) met alle individuele factoren en relaties. De

opbouw van deze niveaus is schematisch te zien in bijlage A. Factoren op niveau twee kunnen op verschillende manieren samengevat worden. Bijvoorbeeld per type factor, feedbackclusters of per thema. Op deze manier kunnen gebruikers door het model navigeren op basis van welke factoren ze interessant vinden, zonder dat ze meteen geconfronteerd worden met de complexiteit van het complete Recidive model.



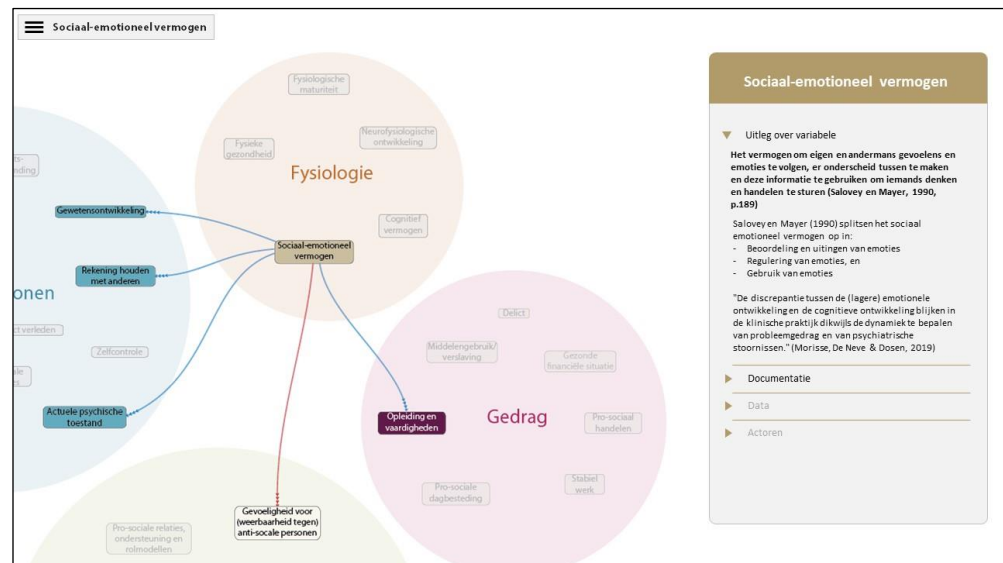
Figuur 3 Weergave mogelijkheden van het MARVEL model in de kennistool.

Figuur 3 laat het eerste menu onder de optie 'model analyse' zien. In dit scherm kan gekozen worden om bepaalde delen van het model nader te bekijken, alle variabelen te visualiseren of om te schakelen naar het gedetailleerde MARVEL model. De gebruiker kan stap voor stap in meer detail het model onderzoeken. Figuur 4 geeft de variabelen weer van het fysiologie deel. Vanuit hier is het mogelijk om meer informatie over een specifieke variabele uit te lichten.

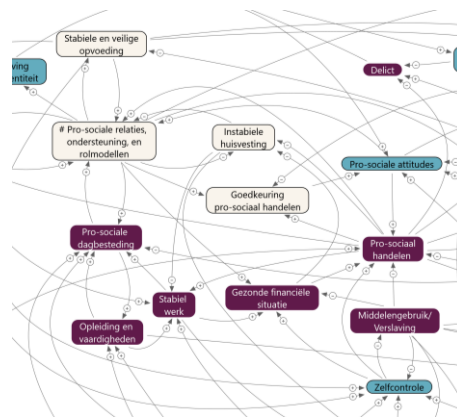


Figuur 4 Variabelen van cluster fysiologie in de schets van de kennistool.

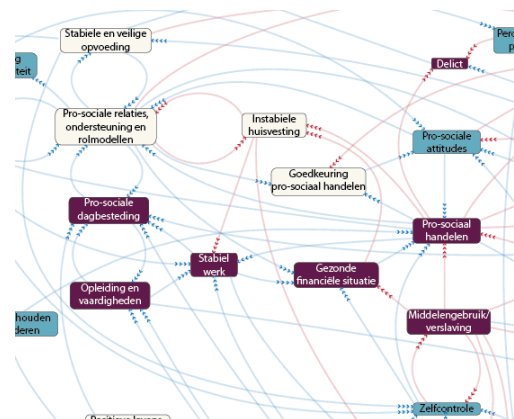
De relaties van *sociaal-emotioneel vermogen* zijn in Figuur 5 weergegeven. Hierin staan de positieve relaties (een groei in variabele x zorgt ervoor dat variabele y hoger wordt dan dat deze anders was geweest) in blauw weergegeven en de negatieve relaties (een groei in variabele x zorgt voor dat variabele y lager wordt dan deze anders was geweest) in rood. Het onderscheid in kleuren is bedoeld om het lezen van het model makkelijker te maken. In Figuur 6 en Figuur 7 is dit verschil te zien in een detail van het model. Op dit niveau is het ook mogelijk om de informatie over het *sociaal emotioneel vermogen* te krijgen. De uitleg over wat de variabele inhoudt en de documentatie die hieraan ten grondslag ligt.



Figuur 5 Achtergrondinformatie en effecten van de variabele *sociaal-emotioneel vermogen*.

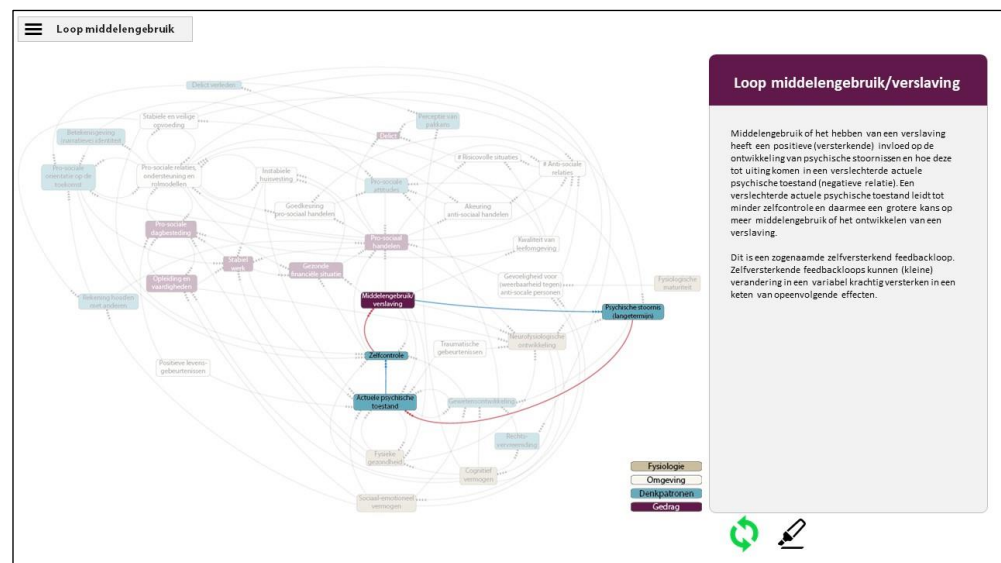


Figuur 6 Relaties in MARVEL.



Figuur 7 Relaties in recidive tool.

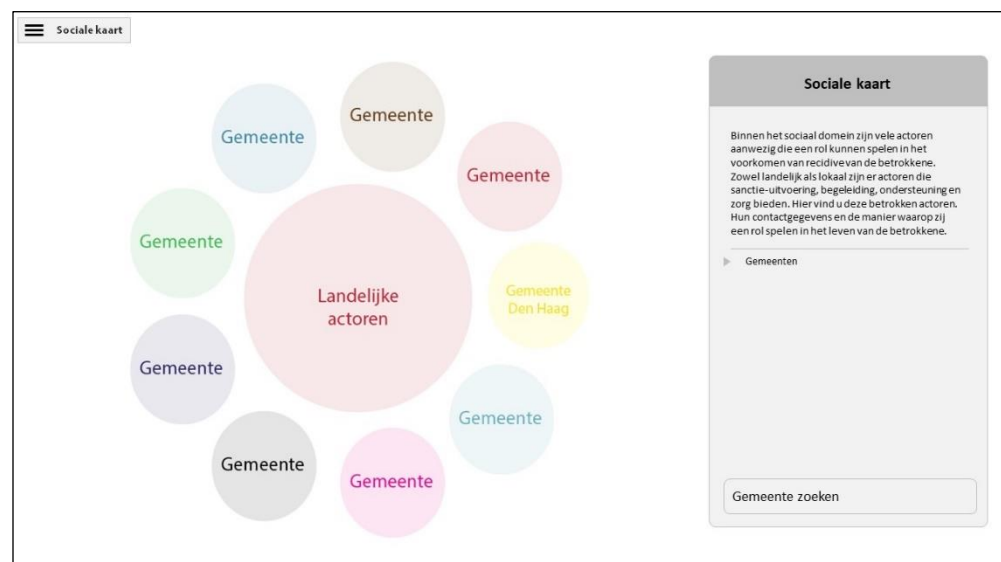
Wanneer de beleidsmedewerker of analist toe is aan het analyseren van de totale complexiteit dan is dat mogelijk in het gehele model. De basis van het systeemdenken is het denken in feedback effecten. Figuur 8 laat de loop-tool mogelijkheid zien zoals die ook in de MARVEL-tool beschikbaar is. Het analyseren van deze loops om ze te kunnen doorbreken of stimuleren via interventies is erg belangrijk in de ondersteuning van de betrokkene. In de kennistool is ook de uitleg over deze loops geborgd. Zo kan de analist snel begrip krijgen van de loop en hoe deze vanuit de literatuur of experts wordt geduid. Dit voorkomt interpretatiefouten.



Figuur 8 Loop-tool in de recidive kennistool.

2.4.3 Actoren

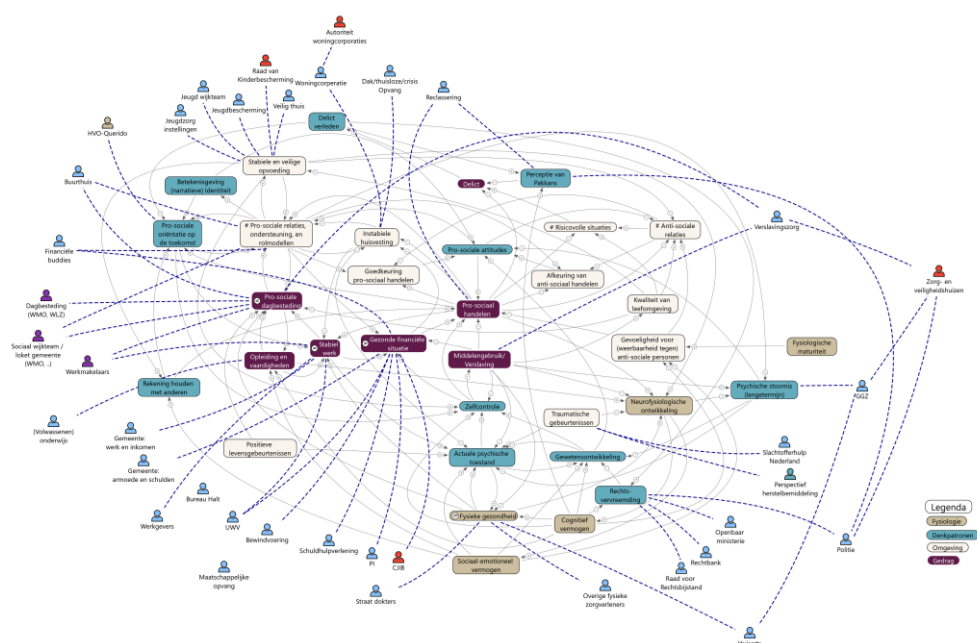
De behoefte om meer inzicht te krijgen in de betrokken actoren en welke rol deze vervullen is in de huidige tool gedeeltelijk ondervangen door actoren op landelijk niveau en gemeenteniveau te borgen. Het actorenveld wordt al snel complex, onder andere vanwege de hoeveelheid aan actoren (bij een eerdere analyse werden 200 partijen in één gemeente aangegeven) en de “grote verschillen per regio”. In Figuur 9 is weergegeven hoe er tussen deze twee niveaus gekozen kan worden.



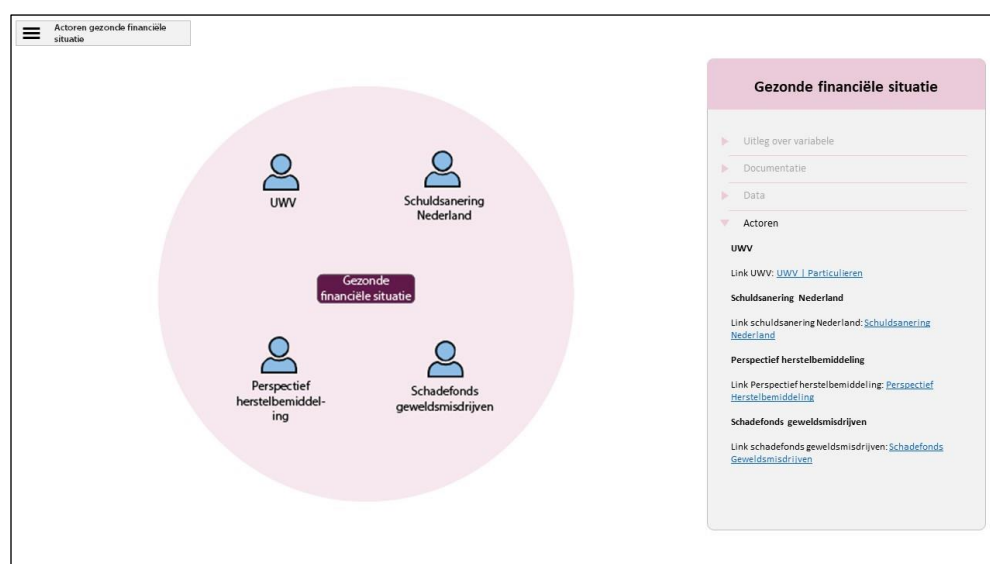
Figuur 9 Keuze overzicht tussen actoren op landelijk en gemeenteniveau in schets van kennistool.

Uit een modelleersessie van de actoren op het model (Figuur 10) is een beperkte set actoren gekoppeld aan het model. Hieruit is gebleken dat het visueel koppelen van actoren aan het model al snel leidt tot een zeer chaotische tekening. Met name wanneer actoren op meerdere plekken in het model gekoppeld moeten worden. Er

is daarom gekozen voor een lijst met actoren zoals weergegeven in Figuur 11. Het is dan mogelijk om meer verdieping met mogelijke contactpersonen van een specifieke actor te borgen. Doordat actoren niet meer schematisch gekoppeld worden wordt het lastiger om indirecte relaties te visualiseren. Bijvoorbeeld het weergeven van regie actoren (zorg- en veiligheidshuizen: Figuur 10) of netwerken van actoren weer te geven.



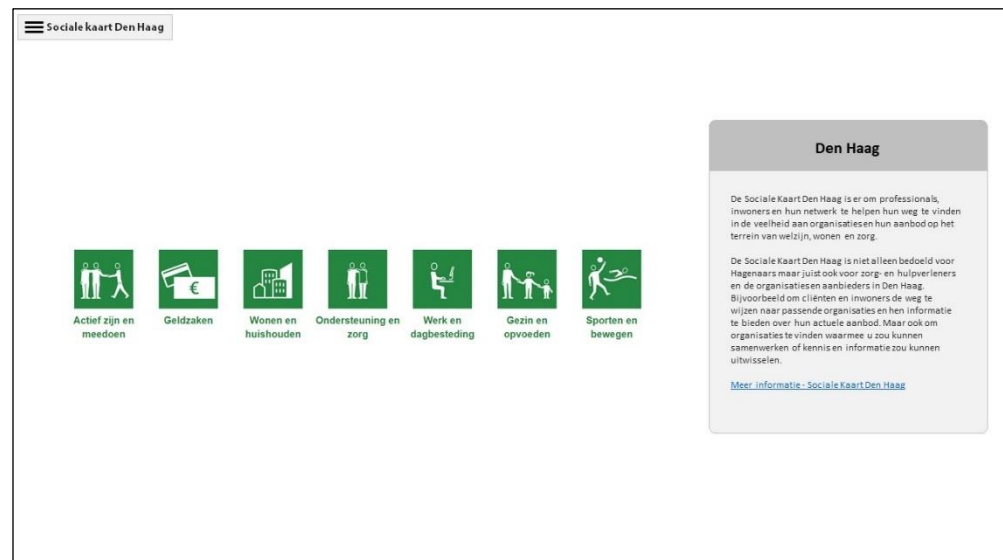
Figuur 10 Een beperkte set actoren gelinkt aan variabelen in het MARVEL model. Resultaat van een bijeenkomst met stakeholders.



Figuur 11 Actorenoverzicht van landelijke actoren betrokken bij *gezonde financiële situatie*

Op landelijk niveau is het mogelijk om aan de hand van de variabelen uit het Recidive model organisaties of generieke actoren te vinden die ondersteuning

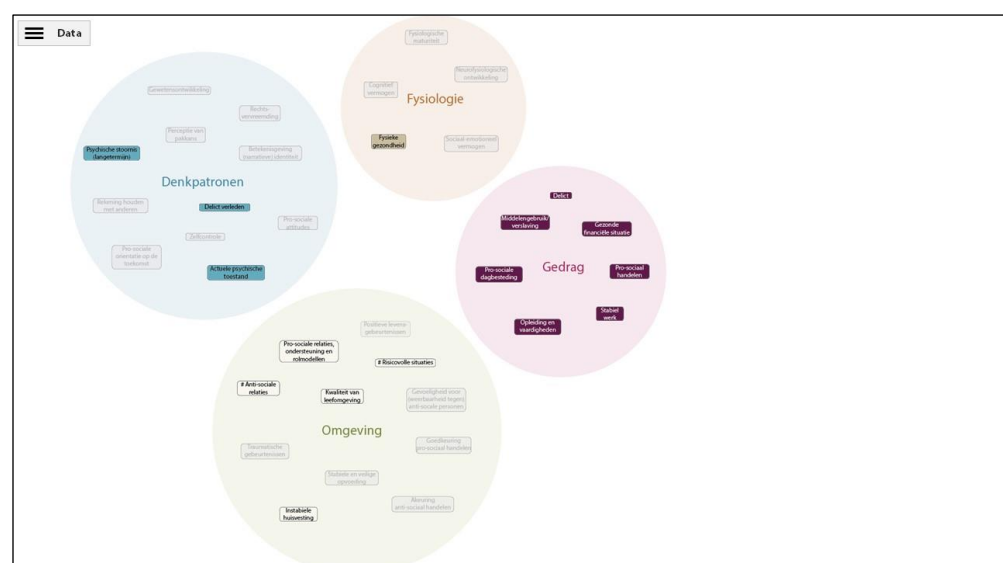
bieden aan de problematiek rondom die variabele. Op lokaal niveau zijn echter zeer veel kleine partijen actief. Figuur 12 toont het hoofdniveau van de sociale kaart van Den Haag als voorbeeld van het gemeentelijk niveau. Voor sommige gemeenten is een gedetailleerde sociale kaart beschikbaar. De kennistool linkt naar deze informatie.



Figuur 12 Sociale kaart gemeente Den Haag opgenomen in schets van kennistool.

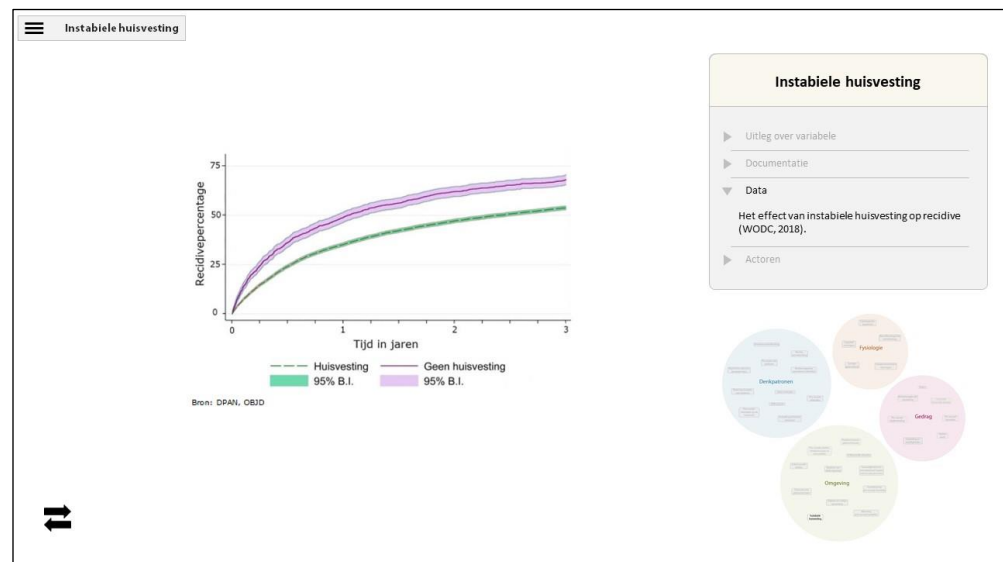
2.4.4 Data-analyse

De kennistool is ook een systeem waarin de gebruiker overzicht krijgt over de beschikbare data en deze data kan gebruiken om kennisvragen te beantwoorden. Onder de functionaliteit data-analyse is aan de hand van de variabelen in het MARVEL model te zien over welke variabelen data beschikbaar is en waar nog de blinde vlekken zitten (Figuur 13). In hoofdstuk 4 wordt in kaart gebracht met behulp van welke bestaande datasets het model verder geoperationaliseerd kan worden.



Figuur 13 Overzicht van beschikbare datapunten (gekleurde variabelen, voorbeeld).

In Figuur 14 is te zien welke data er beschikbaar is over *instabiele huisvesting*. Hier is vanuit de nazorgmonitor (Weijters et al., 2018) informatie beschikbaar over de invloed van het hebben van wel of geen huisvesting op het percentage recidive. Dit kan het denken in grote van effecten en aangrijpingspunten in het model stimuleren. Hoofdstuk 4 gaat specifiek in op de, op dit moment, beschikbare datapunten.



Figuur 14 Data van instabiele huisvesting gevisualiseerd in schets van kennistool (bron grafiek: Weijters et al., 2018).

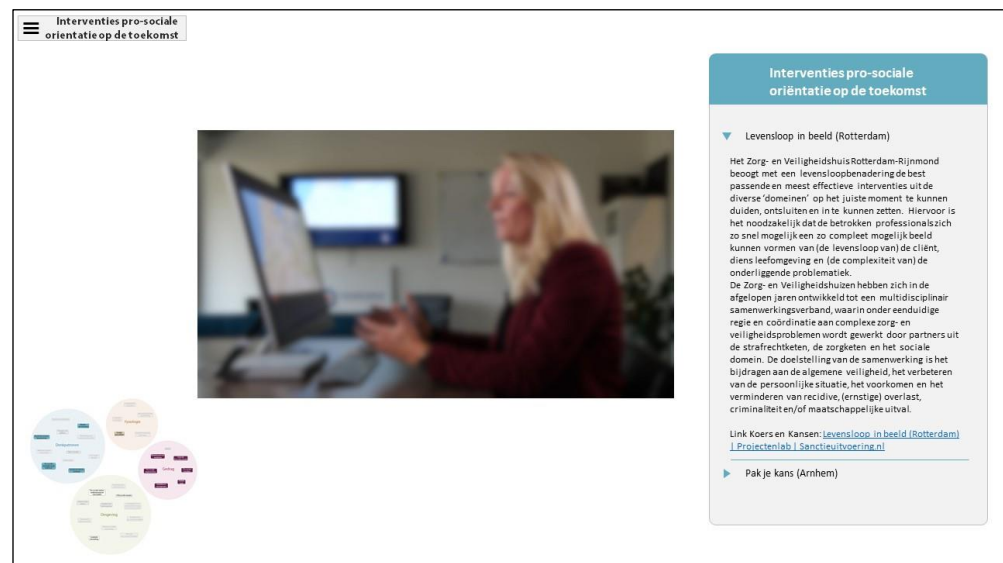
2.4.5 Interventies

De behoefte om te weten: *wat werkt wel, wat werkt niet* is er op verschillende niveaus. De beleidsmedewerker van het ministerie wil dit op landelijk niveau graag weten, de medewerker bij een gemeente wil dit op gemeentelijk niveau graag weten en de uitvoerder zou dit graag op individueel niveau willen weten. Deze behoefte wordt gevuld door op al deze drie niveaus bestaande interventies te mappen. Wederom aan de hand van de variabelen in het model. Hierdoor is er een overzicht waar al wel interventies voor zijn en waar nog niet. Niet van alle interventies/trajecten is genoeg data beschikbaar om te weten wat de toegevoegde waarde is. Daarom is in de schets van de kennistool gekozen om de interventies die er zijn te borgen. In Figuur 15 is het Koers en Kansen-project *Levensloop in beeld*⁵ te zien zoals in de kennistool weergegeven. Hierin staat de informatie over het project met een link naar de website. Er zijn ook bestaande databanken van bewezen effectieve interventies voor zowel jeugdige⁶ als volwassenen⁷. Deze databanken hebben tevens een ingericht proces voor het toevoegen van nieuwe interventies. Een kennistool kan gebruik van, of linken naar, dergelijk initiatieven. Daarnaast biedt academisch onderzoek inzicht in interventies, zowel internationaal (Weisburd et al., 2017) als nationaal (Wartna et al., 2013).

⁵ <https://www.sanctieuitvoering.nl/projectenlab/omgevingsadvies/levensloop-in-beeld>

⁶ <https://www.nji.nl/interventies>

⁷ <https://www.justitieinterventies.nl>



Figuur 15 Koers en Kansen project *Levensloop in beeld* in schets van kennistool.

3 Toepassing op individuele casuïstiek

3.1 Behoefte en doel

Tijdens de gesprekken is verkend of het MARVEL model ook toegepast kan worden op individueel niveau. Zodoende kan het model, en wellicht de tool, bijdragen aan de persoonsgerichte aanpak op het uitvoerende niveau. De persoonsgerichte aanpak beoogt een duurzame positieve wending aan iemands levensloop te geven. Dit vereist dat alle betrokken partijen gezamenlijk de juiste effecten op verschillende aspecten van iemands leven bereiken. Het lerend vermogen van organisaties en hulpverleners is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Inzichten uit voorgaande casussen kunnen in de toekomst leiden tot effectievere begeleiding.

Deze gesprekken zijn onder andere gevoerd met mensen van het project *De wijkrechtbank* in Eindhoven. In dit project staat niet het strafbaar feit centraal, maar de onderliggende problemen bij de verdachte (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2019).

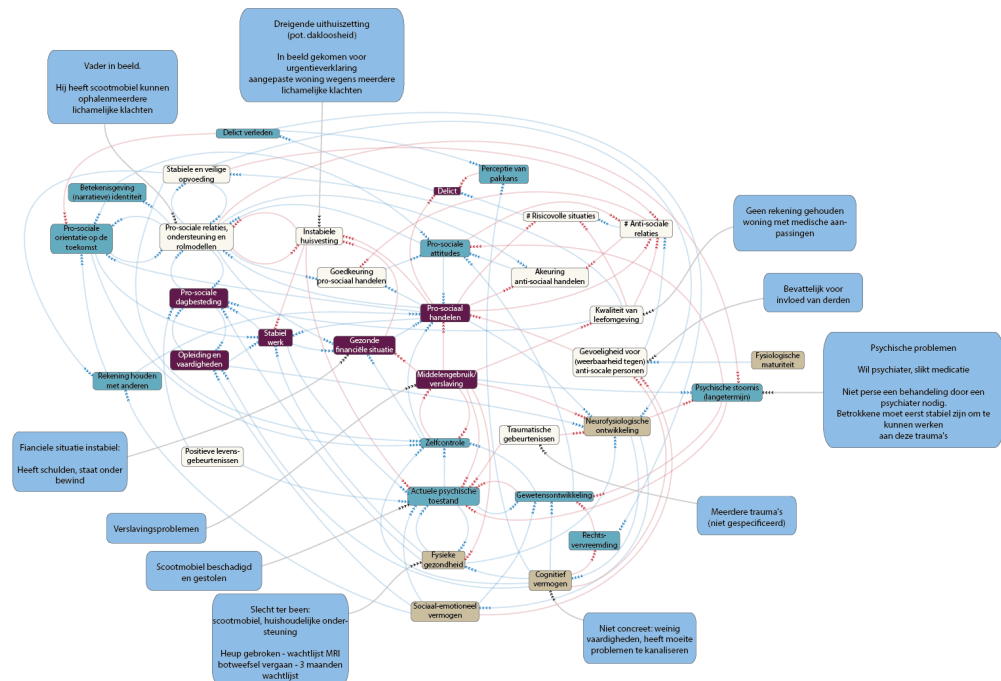
Voor de wijkrechtbank is het van groot belang om een goed overzicht hebben van de multiproblematiek die bij een betrokkene speelt. Niet alleen om een juiste inschatting te kunnen maken voor een passende straf, maar ook om in het vonnisoordeel de juiste ondersteuning mee te kunnen geven. In gesprekken met het projectteam van de wijkrechtbank kwam voornamelijk de eerdergenoemde vraag terug: wat werkt wel en wat werkt niet bij deze betrokkene?

Het gaat nu nog te ver om bovenstaande vraag met behulp van het MARVEL-model te beantwoorden. Het model kan echter wel ondersteunen bij het voeren van een gesprek over de mogelijke oplossingsrichtingen voor de betrokkene. Hierbij wordt de multiproblematiek in MARVEL in kaart gebracht met behulp van een geanonimiseerde casus.

In paragraaf 3.2 worden, vanuit de rapportage van de wijkrechtbank en het proces verbaal, fragmenten geïdentificeerd die overeenkomen met variabelen in het model, waarna deze fragmenten op het MARVEL model zijn geprojecteerd voor een totaalplaatje. In paragraaf 3.3 wordt een analyse uitgevoerd op het model.

3.2 Schets functionaliteit: De wijkrechtbank

In het Figuur 16 van het MARVEL model zijn de verschillende fragmenten gekoppeld aan de variabelen. De fragmenten zijn beknopte parafraseringen. In bijlage B is een grotere weergave van figuur 16 te vinden. In Tabel 1 zijn telkens de gehele fragmenten weergegeven met de corresponderende modelvariabel.



Figuur 16 Recidive MARVEL model met rechtbank casus fragmenten. Zie bijlage B voor een grote weergave.

Figuur 16 laat duidelijk zien dat er veel bij de betrokkene speelt op verschillende gebieden in het leven die van invloed zijn op het pro-sociale handelen. Het laat ook goed zien waarover (nog) geen informatie beschikbaar is en wat dus mogelijk de blinde vlekken zijn rondom het vormen van goede ondersteuning voor deze betrokkene.

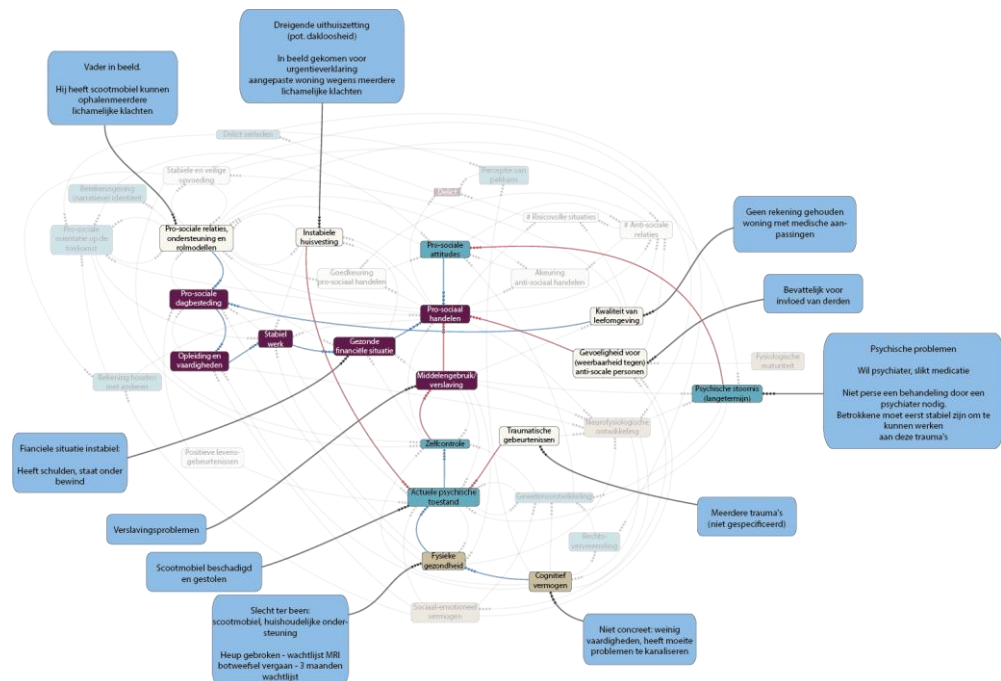
Tabel 1 Rechtbank casus fragmenten gekoppeld aan variabelen.

Variabele	Problematiek
Middelengebruik/Verslaving	Toen is voorgesteld door het Interventieteam van ... dat ... gezien het feit dat er psychosociale- en verslavingsproblemen speelde gebaat kon zijn met de begeleiding vanuit de ... methodiek.
Instabiele huisvesting	... Werd door ... aangemeld bij het regieteam omdat er een dreigende uithuiszetting was en het reeds ingezette traject ... mogelijk vóór plaatsing al beëindigd zou worden. Er was dus sprake van dreigende dakloosheid.
Fysieke gezondheid	Ik heb een jaar met een gebroken heup gelopen. Toen ben ik op een wachtlijst gezet voor een MRI scan. Mijn heupbot was bijna vergaan. Ik kan u op mijn telefoon de röntgenfoto laten zien. Alles wat zwart is op de foto, is een vergaan botweefsel. Vervolgens heb ik drie maanden op een wachtlijst gestaan. Mijn heup is twee keer uit de kom gegaan.
Kwaliteit van leefomgeving	Momenteel leeft betrokkene in een onzekere situatie. De huidige woning is niet helemaal passend voor ... in verband met ... lichamelijke klachten. Inmiddels zijn al wat aanpassingen doorgevoerd, maar de drempel en de dorpels zijn nog aanwezig. De afstand van de lift naar de woning is best fors om te lopen voor betrokkene. Met de scooter kan ... niet bij haar woning komen, omdat die niet over de galerij kan rijden. Ik ben heel sociaal en zie mezelf eigenlijk meer als “...” van ... en zie veel goed in de mensen. Nu zit ik een beetje weggestopt in een flat, vijf hoog op een hoek. Het is wel heel stil daar.

Variabele	Problematiek
Psychische stoornis (lange termijn)	Een jaar geleden is een crisisconsult aangevraagd. Een medicatieconsult heeft geen gevolg gekregen en daarna is het blijven liggen. Uit psychiatrisch oogpunt is er geen vraag voor Er is sprake van meerdere trauma's in het leven van betrokkene, maar daarvoor is niet perse een behandeling door een psychiater nodig. Betrokkene moet eerst stabiel zijn om te kunnen werken aan deze trauma's.
Gezonde financiële situatie	... staat onder bewind, ... beheert haar financiële zaken, ... heeft een klein budget ,leefgeld is verhoogd naar 50 euro per week. Er is op dit moment geen budget voor de aankleding van haar woning.
Traumatische gebeurtenissen	Uit psychiatrisch oogpunt is er geen vraag voor Er is sprake van meerdere trauma's in het leven van betrokkene, maar daarvoor is niet perse een behandeling door een psychiater nodig. Betrokkene moet eerst stabiel zijn om te kunnen werken aan deze trauma's.
Cognitief vermogen	Gezien de problematiek van ... is er veel chaos in haar omgeving, dus ook in ... hoofd zoals ... zelf zegt. Belangrijk hierbij is dat ... weinig vaardigheden heeft dit te kanaliseren. ... is bevattelijk voor invloed van derden, waarbij mogelijk defaitisme, trauma en financiële tekorten meespelen.
Actuele psychische toestand	... heeft problemen gehad met ... scooter (beschadigingen opgelopen en diefstal).
Gevoeligheid voor (weerbaarheid tegen) anti-sociale personen	... is vooral benoemd ... verantwoordelijk is voor invloed van derden in- en om ... nieuwe woonomgeving. Aangezien ... bevattelijk is voor negatieve invloed van derden (dealers, profiteurs) is het een chronisch aandachtsprobleem, ondanks ... goede wil het anders te doen. Onvermogen speelt ... parten.
Pro-sociale relaties, ondersteuning, en rol modellen	De grote spullen staan nog op mijn oude adres aan de Ik heb echter geen hulp om deze te verhuizen. Mijn vader heeft de scooter voor mij opgehaald.

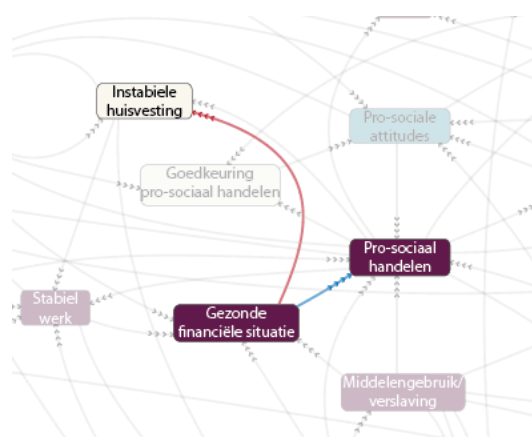
3.3 MARVEL analyse rechtbank casus

In Figuur 17 is uitgelicht hoe het model gebruikt kan worden om de casusinformatie te analyseren. Hierin is een selectie van de paden te zien waarover de problematiek het pro-sociaal handelen negatief beïnvloed.



Figuur 17 Selectie van paden van problematiek naar pro-sociaal handelen in MARVEL model.

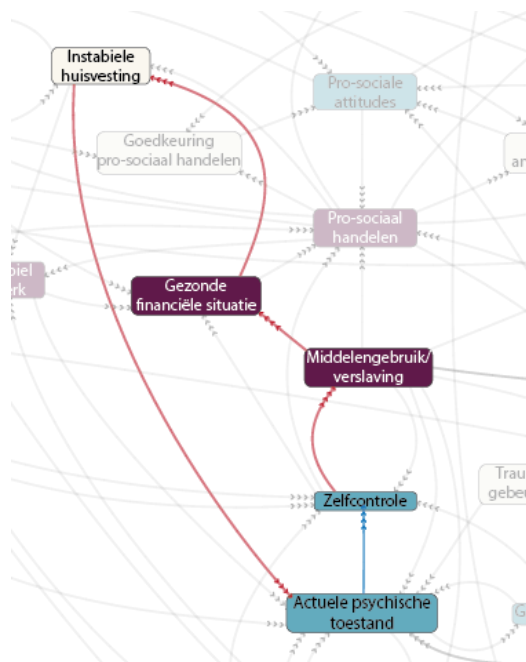
In de rapportage van de rechtbank geeft de bewindvoerder aan dat de “problemen van ... hebben vooral een medische achtergrond, mijn bijdrage zal gering zijn, ik zal niet op de zitting verschijnen”. Het model kan gebruikt worden om de invloed van verschillende partijen in de casus te onderzoeken en bespreken.



Figuur 18 Doelen van gezonde financiële situatie.

Wanneer we naar het model kijken (Figuur 17) zijn er drie problemen die een directe invloed uitoefenen op het pro-sociaal handelen van betrokkene: de *gezonde financiële situatie*, het *middelengebruik* en de *gevoeligheid voor anti-sociale personen*. De feedback-loop tussen financiële situatie en middelengebruik

(Figuur 19) toont dat de financiële situatie invloed heeft op de instabiele huisvesting. Iets waar een ander deel van de problematiek van betrokkene ligt. Dit levert stress op waardoor de zelfcontrole minder is en er kans is op het meer gaan gebruiken van middelen. Dit gebruik leidt weer tot een minder gezonde financiële situatie. Vanuit het perspectief van deze loop zou het mogelijk juist belangrijk zijn dat de bewindvoerder bij de zitting aanwezig is om vanuit het perspectief van de financiële situatie de casus te ondersteunen.



Figuur 19 Loop financiële gezondheid over instabiele huisvesting en middelengebruik

Bovenstaande analyse laat in het kort een toepassing zien van hoe het MARVEL model gebruikt kan worden om het gesprek tussen de betrokken professionals over de betrokkene te ondersteunen.

4 Kwantificeren

4.1 Behoefte en doel

Het MARVEL model, dat de inhoudelijke basis vormt voor de kennistool, bevat hypothesen over causale relaties tussen factoren onderliggend aan (het voorkomen van) recidive. De factoren en relaties samen vormen complexe mechanismen. In verschillende academische theorieën en empirische studies worden deze behandeld. In het voorliggende project is een deel van deze literatuur in combinatie met *group model building* gebruikt om een kwalitatief model samen te stellen. De sterkte, snelheid en interactie van de relaties in het model is niet gekwantificeerd. Om het fenomeen dieper te doorgronden en de effectiviteit en efficiëntie van beleid te vergroten is meer kwantitatief inzicht gewenst. Het gebruik van data kan bijvoorbeeld inzicht geven in vragen zoals:

- Welke factoren en mechanismes dragen het zwaarste bij aan de recidiveprevalentie?
- Welke factoren en mechanismes verklaren trends in recidive?
- Wat is het effect geweest van het beleid op de recidiveprevalentie en/of een voorliggende factor?
- Bestaan er verschillende profielen van recidivisten en zijn deze profielen gebaat bij verschillende interventies?
- Hoe beïnvloeden factoren en mechanismes andere relevante uitkomstmaten, zoals bijvoorbeeld ernst van het misdrijf?

In dit hoofdstuk wordt verkend in hoeverre bestaande databronnen gebruikt kunnen worden om de variabelen en relaties in het model te kwantificeren. In paragraaf 4.2 bespreken wij eerst de beschikbare literatuur en bestaande analyses. Daarna onderzoeken wij hoe nieuwe data kan worden ontsloten om bovenstaande doelstelling in te vullen.

4.2 Beschikbare literatuur en bestaande analyses

In de academische wereld wordt reeds decennialang onderzoek gedaan naar het fenomeen recidive (en de tegenhanger *desistance*) en gezocht naar onderliggende factoren en hun samenhang. Academische studies beschrijven en testen theorieën en geven een indicatie van de sterkte van diverse verbanden. Een groeiende verzameling metastudies bundelt de inzichten uit deze studies. Een Nederlands voorbeeld is een recente studie door Servaas et al., (2021) uitgevoerd in opdracht van de gemeente Rotterdam. In deze studie wordt op basis van een gestructureerd literatuuronderzoek een overzicht geproduceerd van factoren die bijdragen of beschermen tegen crimineelgedrag. De factoren hebben betrekking op familie, *peers* en groepen, school/werk en context en omgeving. Naast algemene recidive wordt er tevens een analyse aangereikt van factoren die samenhangen met jeugdcriminaliteit en cybercriminaliteit. Deze en andere studies bieden een rijk overzicht aan factoren.

Op basis van meta-analyses kan een overzicht van relevante factoren en een eerste inschatting van hun relatieve bijdrage aan het fenomeen worden gemaakt. Er zijn echter verschillende beperkingen voor het beoogde gebruik. Academische studies richten zich vaak op een of enkele factoren waarmee maar een deel van het

gehele probleem wordt onderzocht. Interactie-effecten zijn hierdoor mogelijk niet altijd inzichtelijk. Ook kunnen theoretische kaders en definities verschillen waardoor resultaten niet altijd naadloos op elkaar aansluiten. Ook ontstaat de vraag in hoeverre de resultaten uit andere landen te vertalen zijn naar de Nederlandse praktijk. Dergelijke studies bevatten dus nog geen kant en klare beleidsinformatie.

Nederlandse recidivedata wordt verzameld en geanalyseerd door het WODC in onder andere de recidivemonitor en de nazorgmonitor. De recidivemonitor omvat een periodieke recidivemeting voor uiteenlopende misdrijven, overtredingen en dadergroepen. Volgens een vaste systematiek wordt justitiële data verzameld. Deze dataset vormt de basis voor verdiepende analyse. De data zijn te raadplegen via de REPRIS website.⁸ De nazorgmonitor meet het effect van het re-integratiebeleid op de recidiveprevalentie. De nadruk ligt hierbij op de zgn. vijf basisvoorwaarden die samen de kern van het huidige beleid vormen (Boschman et al., 2020). Naast deze periodieke monitors publiceert het WODC verdiepende analyses voor specifieke populaties of het effect van maatregelen. De genoemde monitors en andere WODC-studies omvatten een set van persoonskenmerken (zoals herkomst) en dynamische factoren gebaseerd op registratiegegevens (bijv. het hebben van werk). Deze analyses dekken een deel van de variabelen in MARVEL model af.

Een groot deel van de nationale en internationale onderzoeksinspanning zijn gericht op de effectiviteit van specifieke maatregelen. De zogenaamde 'what works' aanpak. In Nederland wordt door een consortium een databank van bewezen effectieve interventies bijgehouden voor zowel jeugdige⁹ als volwassenen¹⁰. En ook op dit onderwerp is er een rijke verzameling onderzoeken ontsloten in meta-studies, zowel internationaal (Weisburd et al., 2017) als nationaal (Wartna et al., 2013).

4.3 Overwegingen voor dataverzameling

Bestaande studies geven een schat aan informatie over het recidivefenomeen. Daarnaast bestaan er in Nederland al databases met beproefde interventies. Op welke manier kan additionele dataverzameling vanuit een systeem perspectief hieraan bijdragen? Het MARVEL model beschrijft het recidive fenomeen in zijn volle breedte. De losse relaties en feedbackloops in het model voorzien van data maakt analyses mogelijk die het fenomeen in meer diepte en breedte onderzoeken dan bijvoorbeeld de huidige focus op basisvoorwaarden. Om dit mogelijk te maken moeten er voor elke variabele in het model datapunten worden verzameld. Longitudinale datareeksen kunnen daarbij extra inzicht geven in trends, volgorde en causaliteit. Daarnaast kunnen gegevens gekoppeld worden. Bijvoorbeeld informatie over de ouders aan dat van een kind en informatie over een wijk aan een persoon. Om de veelheid aan factoren en relaties systemisch te analyseren, en om dit binnen de Nederlandse context te doen, is een omvangrijke dataset nodig. Een dergelijke dataset bestaat nog niet maar omvat idealiter een brede set indicatoren om de variabelen in het model te meten, achtergrondkenmerken van de persoon, informatie over de delict geschiedenis, informatie over het justitieel contact en informatie over toegepaste interventies. Hierbij dient vanzelfsprekend voldaan te worden aan alle geldende regels en wetten

⁸ <https://wodc-repris.nl/Repris.html>

⁹ <https://www.nji.nl/interventies>

¹⁰ <https://www.justitieelinterventies.nl/>

en dient ethisch gebruik van de data voorop staat. Wij richten ons hier op de mogelijkheden voor onderzoeksdoeleinde, in tegenstelling tot bijvoorbeeld opsporing.

In deze sectie wordt een eerste verkenning gepresenteerd van mogelijke databronnen. Bij het overwegen van databronnen is het van belang de volgende aspecten mee te wegen:

- **Toegankelijkheid/buikbaarheid:** Is de databron toegankelijk voor JenV of is deze toegankelijk te maken via bestaande infrastructuren? Voldoende waarborgen vanuit een privacy oogpunt zijn hierbij essentieel.
- **Koppelbaar:** Kan de databron op persoonsniveau gekoppeld worden? bijvoorbeeld door gebruik van BSN/RIN en JDS nummers. Ook hier zullen privacy overwegingen een rol spelen.
- **Ontsluiting / effort:** Bestaat de databron in een format wat makkelijk ontsloten kan worden? Bijvoorbeeld tabellen t.o.v. ongestructureerde tekst.
- **Dekking:** Welk deel van de populatie dekt de databron af?
- **Kwaliteit:** Is de databron compleet, is de data betrouwbaar?
- **Tijdigheid:** Is de databron actueel of is er spraken van (grote) vertraging in rapportage?

4.4 Databronnen

4.4.1 *Justitiële gegevens*

Essentieel is de mogelijkheid om een koppeling te maken naar justitiële gegevens. Het ligt voor de hand om hiervoor de Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) te gebruiken. De OBJD is een voor onderzoeksdoeleinde gemaakte kopie van het justitiële documentatiesysteem (JDS). Het bevat alle misdrijven en overtredingen die onder de aandacht komen van het OM en betreft dus strafrechtelijke gegevens. De straf, maatregel en hoogte of duur hiervan wordt vastgelegd. Het OBJD wordt elk kwartaal bijgewerkt. Het OBJD ligt aan de basis van de WODC recidivemonitor en nazorgmonitor. Een koppeling met het OBJD vereist een JDS nummer wat kan worden geleverd door JUSTID op basis van enkele persoons- en evt. zaakgegevens. Het WODC beheert dit proces (Wartna et al., 2013).

4.4.2 *CBS SSB en microdata*

Het CBS fungeert als het 'dataknooppunt' van Nederland. Op basis van registratiegegevens en dataverzameling (zoals enquêtes) is een uitgebreide catalogus van statistieken aangelegd. Landelijke en lokale overheden, instellingen, zorgorganisaties en andere partijen leveren gegevens aan bij het CBS. Deze statistieken zijn koppelbaar met andere databestanden zowel binnen als buiten het CBS. De voornaamste verzameling van gegevens vindt plaats in de sociaal-statistische Bestanden (SSB). Deze bestanden omvatten persoonsgegevens en gegevens over onder andere werk, inkomen, opleiding, huishouden en woning. Er is door onderzoekers al gebruik gemaakt van een koppeling tussen SSB en OBJD (zie Boschman et al., 2020). Daarbij omvat de zgn. microdata catalogus van het CBS honderden losse databestanden over Nederlandse personen, bedrijven en overige zaken. Op persoonsniveau betreft het hier onder andere het gebruik van uitkeringen, voorzieningen en diverse vormen van zorg. Ook een selectie van justitiële en politiegegevens zijn onderdeel van de microdata catalogus.

CBS microdata is overwegend gebaseerd op registratiegegevens. Kortom, niet het feitelijk bestaan van een factor (zoals een verslaving) wordt geregistreerd maar bijvoorbeeld het ontvangen van zorg. De daadwerkelijk prevalentie van bijvoorbeeld psychische problematiek wordt daardoor niet gemeten. Zodoende kunnen ook beschermende factoren onderbelicht blijven in registratiegegevens. Daar staat wel tegenover dat de data vaak zeer volledig is. Wel kan er spraken zijn van registratiefouten en vertragingen (soms tot jaren).

De gegevens die beschikbaar zijn binnen de microdata catalogus bevatten geen directe informatie over de persoonlijke factoren van een delinquent. Denk hierbij aan bijvoorbeeld motivatie, gedachten, normen, waarden, relaties etc. Hiervoor moet dus een andere bron worden aangeboord.

4.4.3 *Data uit risicotaxatie instrumenten*

Het in kaart brengen van persoonlijke factoren gebeurt als onderdeel van risicotaxaties. Voor volwassenen is dit primair het Recidive inschattingsschalen (RISC) instrumentarium en voor jeugdige het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ). Het RISC en het LIJ omvatten beiden een verzameling van instrumenten waarmee risico- en beschermende factoren in kaart worden gebracht die bewezen invloed hebben op het recidiverisico. Deze instrumenten zijn gestandaardiseerd, gevalideerd en worden veelvuldig toegepast.

Het RISC is een diagnostisch instrument waarmee een inschatting van het risico op recidive wordt gemaakt. Een reclasseringsmedewerker maakt een inschatting van het recidiverisico, de factoren van invloed en de mogelijkheid voor gedragsverandering. Daarnaast kan een advies worden geformuleerd over bijzondere voorwaarden. De reclassering streeft ernaar om het RISC altijd uit te voeren¹¹ wanneer het een inhoudelijk advies uitbrengt. Het RISC bevat de schalen weergegeven in Tabel 2. Deze dekken de gehele breedte van het MARVEL model af.

Het LIJ dient voor de signalering, screening en recidive risicotaxatie bij iedere jongere die verdachte is in een strafzaak in Nederland (van der Put et al., 2011). Daarnaast volgt uit het LIJ ook een interventie advies. In principe wordt een inventarisatie met het LIJ bij iedere jeugdige die verdachte is in een strafzaak uitgevoerd. De politie gebruikt het zogenaamde preselect instrument waarmee een korte inventarisatie van statische factoren wordt uitgevoerd. Bij hogere risicogroepen wordt vervolgens door de Raad voor de Kinderbescherming (RdvK) het risicotaxatie-instrumenten (RITAX) uitgevoerd¹². Ook de componenten van de RITAX zijn in Tabel 2 terug te vinden.

Er is voldoende informatie in het RISC en LIJ/RITAX aanwezig om een koppeling met andere bronnen mogelijk te maken. Een koppeling tussen de data uit de instrumenten en de OBDJ gegevens is ook eerder gelegd, zie bijvoorbeeld Mensink

¹¹ Het gaat daarbij minimaal om een aantal kernvragen en het *Oxford Risk of Recidivism tool* (OxRec) instrument. Het RISC bevat daarnaast aanvullende vragen en specifieke instrumenten (bijvoorbeeld voor zedendelinquenten).

¹² Daarbij kan de keuze gemaakt worden om alleen het A deel of ook het uitgebreidere B deel te vullen. De onderzoeker vult het RITAX met behulp van dossieronderzoek, gesprekken met de jeugdige en zijn of haar ouders of verzorgers. Input wordt verzameld bij HALT, RdvK, JR, NIFP en middels gestructureerde interviews.

et al., (2021) en van der Ark et al., (2018).¹³ Koppeling van RISC en LIJ gegevens met andere databronnen, zoals bijvoorbeeld CBS microdata, is nog relatief zeldzaam.¹⁴ Dergelijke koppelingen worden wel overwogen, bijvoorbeeld door het WODC. In de studie 'Maatschappelijke waarde van reclasseren' uitgevoerd door de Saxxion hogeschool, wordt momenteel RISC data gekoppeld aan CBS microdata.

Zowel het RISC als het LIJ kunnen bij een nieuw justitieel contact opnieuw worden uitgevoerd. Bij recidivisten ontstaat er zodoende een serie van meetmomenten. Er zijn echter nog geen studies uitgevoerd waarbij informatie uit het RISC of LIJ longitudinaal is geanalyseerd. Hier ligt een kans om meer inzicht te creëren in trends in de populatie en om causale aannames sterker te onderbouwen.

Voor een deel van de factoren zijn de instrumenten afhankelijk van het subjectieve oordeel van de gebruiker. Er kunnen verschillen ontstaan tussen verschillende gebruikers. Van der Knaap et al., (2007), stelde voor een eerdere versie van het RISC vast dat dit effect beperkt is en niet doorwerkt op de uitkomst. Bij de LIJ/RITAX lijkt dit effect groter te zijn maar kon slechts in een beperkte sample worden onderzocht (van der Ark et al., 2018). Naar aanleiding van deze studie zijn er aanpassingen gemaakt in de LIJ/RITAX vragen. Het voordoen van *bias* zal niet geheel uitgesloten kunnen worden. Een *bias* kan bijvoorbeeld ontstaan als op basis van dossiers een beeld uit het verleden onterecht wordt overgenomen in het heden.

Het gebruik van data uit risicotaxatie-instrumenten kan een veelbelovende verdieping bieden in het onderzoek naar recidive. Hierbij moet wel worden overwogen dat de data niet de gehele populatie dekt, zo zal er van personen die een licht of eerste vergrijp begaan geen of minder informatie beschikbaar zijn om dat de instrumenten niet (volledig) worden toegepast.

PGA monitor

De persoonsgerichte aanpak monitor (PGA-monitor) is met steun van het programma koersen en kansen ontwikkeld om PGA professionals te ondersteunen. De monitor maakt de resultaten en effecten van de PGA aanpak inzichtelijk. De monitor kan ingevuld worden middels een formulier. Voor twaalf leefgebieden wordt met behulp van vijf niveaus een inschatting gemaakt van de mate van bekwaamheid van de betrokkene. Daaruit volgt een behoefte voor de mate van gewenste begeleiding (Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, 2020). De leefgebieden die in de PGA-monitor besproken worden zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de items in de RISC en LIJ/RITAX. De vraagstelling in de PGA-monitor is echter veel beknopter. De PGA monitor kan een geschikt instrument bieden als losse dataverzameling gewenst is, bijvoorbeeld wanneer de data in de risicotaxatie instrumenten niet beschikbaar is. De twaalf leefgebieden van de monitor zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

¹³ Een klein deel van de cases zal niet koppelbaar zijn i.v.m. ontbrekende cruciale gegevens, zoals een geboortedatum.

¹⁴ LIJ, en dus RITAX-data, wordt opgeslagen in de intelligente formulierenmodule (IFM). Eerder was het exporteren van gegevens omslachtig (van der Ark et al., 2018). Recent zijn de gegevens in IFM beter ontsloten door de Justitiële Informatiedienst (Justid), daarmee wordt gebruik voor onderzoeksdoeleinde naar verwachting makkelijker.

Tabel 2 Leefgebieden (componenten) van het RISc, de RITAX en de PGA-monitor op volgorde van het instrument zelf. Voor de RISc en RITAX is alleen het hoogste niveau van de schalen weergegeven, hieronder vallen een groot aantal items.

RISc	RITAX	PGA-Monitor
Primair delict	Gezin	Financiën
Delict verleden	School	Identiteit
Huisvesting	Werk	Houding, gedrag en vaardigheden
Dagbesteding	Vrije tijd	Werk en opleiding
Financiën	Relaties	Tijdsbesteding
Relatie partner, gezin en familie	Alcohol- en drugsgebruik en gokken	Huisvesting
Sociaal netwerk	Geestelijke gezondheid	(Huiselijke) relaties
Middelengebruik en verslaving	Attitude	Geestelijke gezondheid;
Psychosociaal functioneren	Agressie	Lichamelijke gezondheid;
Houding	Vaardigheden	Problematisch middelengebruik en verslaving;
		Sociaal netwerk
		Justitie en politie

4.4.4 Data Alliantie voor de Strafrechtketen (DAS)

De Data Alliantie voor de Strafrechtketen (DAS) is een samenwerking in ontwikkeling tussen partijen in de strafrechtketen, het CBS, het WODC en het ministerie van JenV. Doelstelling is om data op een plek bij elkaar te brengen, te uniformeren en te koppelen voor wetenschappelijk en beleidsonderzoek. Het vormgeven van het DAS kampt met vertraging, deels het gevolg van extra benodigde aandacht voor privacyvraagstukken (zie Grapperhaus & Dekkers, 2021). Het DAS beoogt in 2022 een drietal pilotprojecten uit te voeren met het CBS en het WODC.

4.4.5 Overige databronnen

Naast de hierboven beschreven databronnen zijn er ook andere systemen, databases en instrumenten te onderkennen. Deze systemen kunnen relevant zijn wanneer data over specifieke misdrijven, daderprofielen of sancties nodig is. Hieronder een niet uitputtend overzicht:

- Ten Uitvoer Legging straffen en maatregelen in Penitentiaire inrichting Gevangeniswezen (TULP-GW) van de Dienst Justiele Inrichtingen (DJI) bevat informatie over gedetineerde en hun straf.
- IRIS - Integraal Reclassering Informatie Systeem. Cliënt volg systeem van de drie reclasseringsorganisaties. Registratie van vorderingen door reclasseringswerkers.
- Applicatie Gegevensverstrekking Gemeenten (AGG) (voormalig DPAN) is ontwikkeld om informatie over re-integratiekandidaten en kortverblijvenden te delen tussen PI's en (terugkeer)gemeenten. Bevat informatie over basisvoorwaarden. Functionaliteit gaat in de toekomst naar Informatieportaal Justitiabelen (INJUS).
- Politie-informatiesysteem GIDS bevat informatie over mensen geregistreerd als verdachte en slachtoffer.
- Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie (COMPAS) en Geïntegreerd Processysteem (GPS), twee voorliggende bronnen van het JDS bestand.

- Risicotaxatie instrumenten uit de forensische zorg: Forensisch Profiel Justitiële Jeugdigen Database, Historisch-Klinisch-Toekomst (HKT-R/HCR), Female Additional Manual (FAM) en vele andere instrumenten zoals de SDQ, SPsy.

4.5 Afronding

Een toekomstige kennistool kan bouwen op een rijke basis academische literatuur over factoren, relaties en interventies. Om het recidivefenomeen in zijn volledige complexiteit te analyseren is echter een brede Nederlandse dataset nodig. Bestaande analyses bieden hiervoor een sterke basis maar beslaan vaak nog niet alle variabelen en relaties in het model. De benodigde data om een volgende stap te zetten zijn voorhanden in bestaande systemen. Voor elke variabel in het model kunnen een of meerdere datapunten worden verzameld door een koppeling tussen OBJD data, CBS microdata en RISC data, eventueel aangevuld met LIJ data. Hierdoor ontstaat een combinatie van justitiële gegevens, registratiegegevens uit het sociaal domein en door professionals ingevoerde data over persoonlijke factoren zoals bijvoorbeeld familierelaties. Het ontsluiten, koppelen en analyseren van deze data zal een inspanning vragen maar kan doorbouwen op bestaande initiatieven zoals de monitors van het WODC.

Het creëren van de beschreven dataset maakt het beantwoorden van de vragen uit het begin van dit hoofdstuk mogelijk. Daarbij kan de recidiveprevalentie centraal staan maar ook bepaalde tussenuitkomsten, zoals de ontwikkeling van pro-sociale attitudes. Deze analyses worden niet in MARVEL of de kennistool uitgevoerd maar met behulp van geavanceerdere simulatie of statistische modellen. Het model en de kennistool kan vervolgens worden bijgewerkt op basis van de analyses. Idealiter biedt de kennistool ook een platform om de dataset te visualiseren zodat eindgebruikers zelf kunnen zoeken naar de verbanden die voor hen op dat moment relevant zijn. In een dashboard kan de gebruiker op een laagdrempelige manier de verbanden in de data verkennen, statistieken verzamelen en visualisaties maken (zie Figuur 14 voor een simpel voorbeeld).

5 Conclusie en vervolg

5.1 Conclusie

Het verminderen van recidive levert een belangrijke bijdrage aan het verder vergroten van de veiligheid in onze maatschappij. Er zijn in het verleden successen geboekt maar de recidiveprevalentie blijft hoog. De wetenschap en de ketenpartners creëren elke dag nieuwe inzichten in het fenomeen. Deze kennis is echter niet altijd geborgd, vindbaar en/of toepasbaar voor beleid. Daarnaast kan de complexe samenhang tussen factoren, actoren en processen overweldigend zijn. Het gebruik van systeemmodellen in combinatie met een kennistool kan bijdragen aan deze opgave. In dit rapport is geschetst hoe een dergelijk systeem eruit kan zien. De tool helpt bij het overzien van de velen factoren en relaties die van invloed zijn op recidive zonder dat de eindgebruiker daarbij dreigt te verdrinken in de complexiteit. Hiermee ondersteunt de tool de persoonsgerichte aanpak. Tevens maakt de tool de ontwikkeling van kennisgedreven beleidstheorie mogelijk. Door het bundelen en koppelen van kennis draagt de tool daarnaast bij aan het versnellen van het beleidsproces en het beter benutten van resultaten uit studies en pilots en leidt zodoende tot het effectiever reduceren van recidive.

5.2 Terugblik

Deze studie heeft beoogd om de benodigde functionaliteit van een recidive kennis tool in kaart te brengen waarmee kennis rondom recidive geborgd kan worden en toegepast kan worden voor beleids- en kennisontwikkeling. In de studie is voornamelijk gebruik gemaakt van groepsgesprekken. Deze gesprekken zijn gevoerd met een diverse groep ketenpartners. Het startpunt hiervoor was het netwerk van het programma K&K. Het bleek echter lastiger om de primaire doelgroep van de beoogde kennis tool, de JenV beleidsmedewerkers, te betrekken in het onderzoek. Idealiter waren er meerdere beleidsmedewerkers meermaals gesproken en gevolgd in werkzaamheden waarbij de tool van pas zou kunnen komen. Contact met de primaire doelgroep is beperkt gebleven tot enkele gesprekken. Wel is er intensief contact geweest over de functionaliteit met de projectbegeleiding.

5.3 Vervolgstappen

In 2019-2020 is een eerste versie van het recidivemodel ontwikkeld (Veldhuis et al., 2020). In dit rapport is beschreven hoe een kennistool de inhoud van een systeemmodel toegankelijk en toepasbaar kan maken voor de beleidsmedewerker. Er zijn verschillende samenhangende vervolgstappen denkbaar.

5.3.1 *Inhoudelijke modelontwikkeling en toepassing*

Het recidivemodel is nooit af. Om de persoonsgerichte aanpak en het omgevingsadvies zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen moet het model continu verrijkt worden. Inhoudelijk kan het model verdiept, verbreed en in algemene zin verbeterd worden. Dat heeft bijvoorbeeld betrekking op het maken van toevoegingen of het aanbrengen van verdere detaillering van variabelen en relaties. Daarnaast is het model momenteel gepresenteerd aan de hand van enkele feedbackclusters. Er is niet vastgesteld of deze clusters voor alle toepassingen de

meest effectieve weergave zijn. Mogelijk zijn andere dwarsdoorsnedes ook relevant. Voor het huidige model is onderbouwing gevonden middels een korte literatuurstudie. De inhoudelijke toelichting en onderbouwing kan verder worden toegespitst op de eindgebruiker en/of worden uitgebreid. Naast het verder ontwikkelen en vullen van het model kan er ook in studies gebruik gemaakt worden van het model om zo meer zicht te krijgen op de gewenste functionaliteit en inhoud.

5.3.2 *Data ontsluiting en analyse*

In hoofdstuk 4 zijn potentiële databronnen beschreven waarmee relaties in het model kwantitatief onderzocht kunnen worden. Naast bronnen zijn ook de koppelingen tussen bronnen besproken. Niet alle bronnen zijn generiek ontsloten en permanent gekoppeld. Een grote stap voorwaarts in ons begrip van factoren onderliggend aan recidive is te maken door het beter ontsluiten en koppelen van RISC en LIJ data aan sanctiedata en bredere indicatoren uit het sociaal domein. Dit levert waardevolle nieuwe inzichten op voor beleid.

5.3.3 *Procesperspectief*

Het Recidive model geeft een zogenaamd 'factorperspectief'. Daarnaast is in deze studie een 'actorperspectief' verkend. Een derde perspectief dat ingebed kan worden in de kennis tool is het procesperspectief. De factoren en actoren die relevant zijn in het begrijpen en beïnvloeden van recidive verschillen per stap in een proces. Op grote schaal kan proces betrekking hebben op levensfasen van de delinquent. De factor 'gezinsrelaties' heeft bijvoorbeeld een deels andere betekenis voor een jeugdige delinquent dan voor een volwassene. Daarnaast kan proces duiden op de stappen van risicogedrag tot delict tot uiteindelijke vervolging en sanctie. Ten derde kan een procesperspectief helpen om het proces van criminalisering te duiden en de positieve tegenhanger: afstand nemen tot crimineel gedrag (in het engels: *desistance*). Overzicht en begrip van procesfasen faciliteert het vinden en gebruiken van de juiste informatie en draagt daarmee bij aan het beter formuleren van beleid.

5.3.4 *Individuele perspectief*

Kennis is in grote mate aanwezig bij ketenpartners en er wordt dan ook wisselend gereageerd op "nog een tool". Het blijft ons inziens interessant om te onderzoeken of het model naast beleid ook de praktijk kan ondersteunen. Kan het model bijvoorbeeld het gesprek ondersteunen dat bij de wijkrechtbank wordt gevoerd? Laat het de blinde vlekken zien over de situatie van het individu en stimuleert het model de juiste vraagstelling om dit beeld compleet te maken? Hoofdstuk 3 geeft een idee over de toegevoegde waarde aan het gesprek. Dit zijn vragen die in het vervolg vooral in de praktijk getest kunnen gaan worden.

5.3.5 *Beheer en ondersteunende processen*

Indien de kennistool daadwerkelijk ontwikkeld wordt, roept dit ook vragen op over het beheer en de benodigde ondersteunende processen. Wie is er verantwoordelijk voor de inhoud van de tool (documenten, data, tekst)? Welk proces wordt er gebruikt om de inhoud vast te stellen (kwaliteitsborging)? En hoe wordt er omgegaan met structurele aanpassingen aan het model (verandering in relaties of variabelen)?

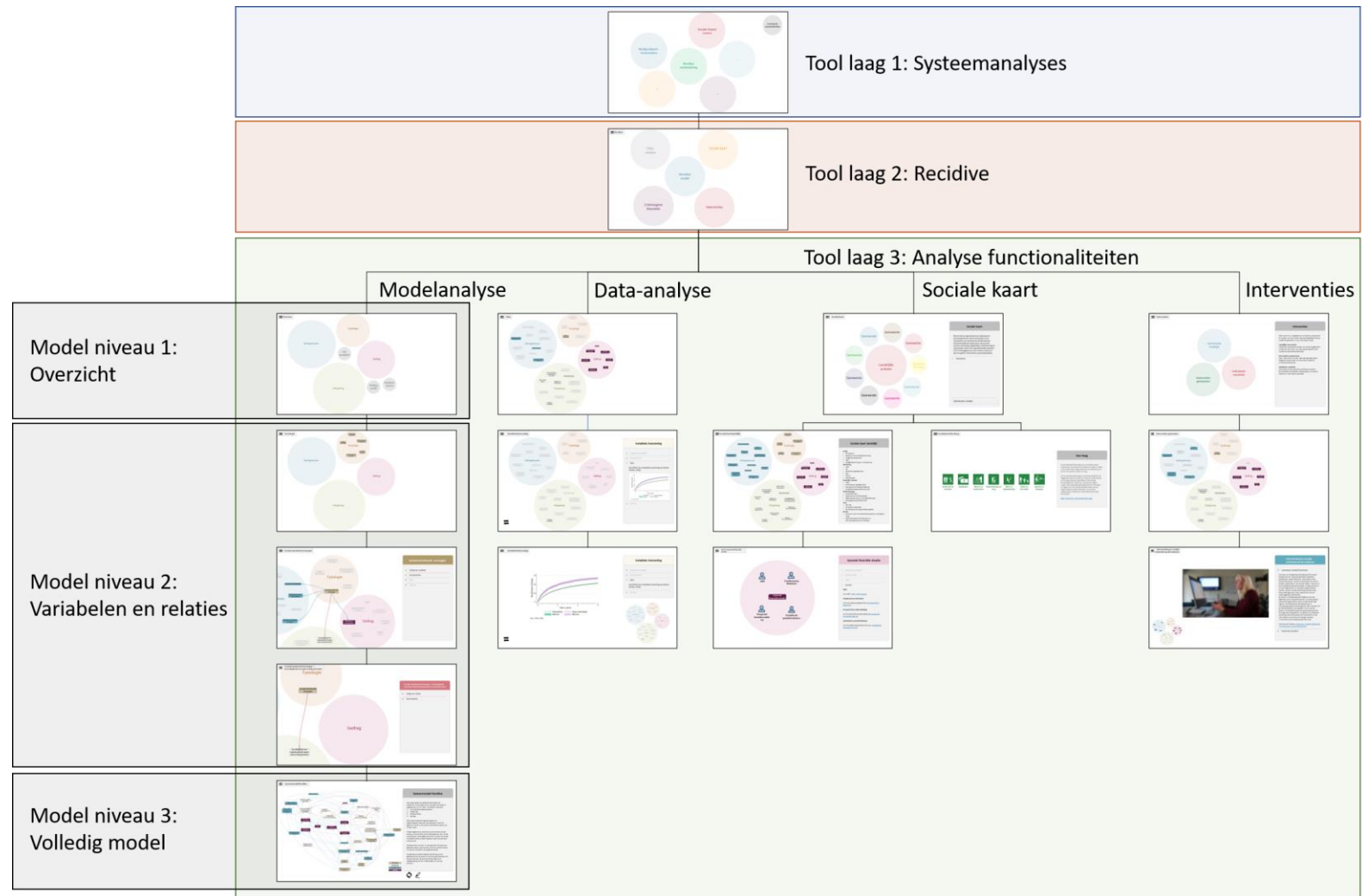
5.3.6 *Software development*

Op basis van de schets van de tool die in deze studie is ontwikkeld kan een software development traject worden gestart. De functionaliteit zal in een dergelijk traject in meer detail beschreven moeten worden. Daarmee splitst de kennistool zich ook af van de MARVEL software. Dit maakt bredere disseminatie mogelijk. Het is denkbaar dat een software traject eerst een pilot versie oplevert die door de eindgebruikers getest kan worden. Zodoende kan de voorgestelde functionaliteit beproefd worden.

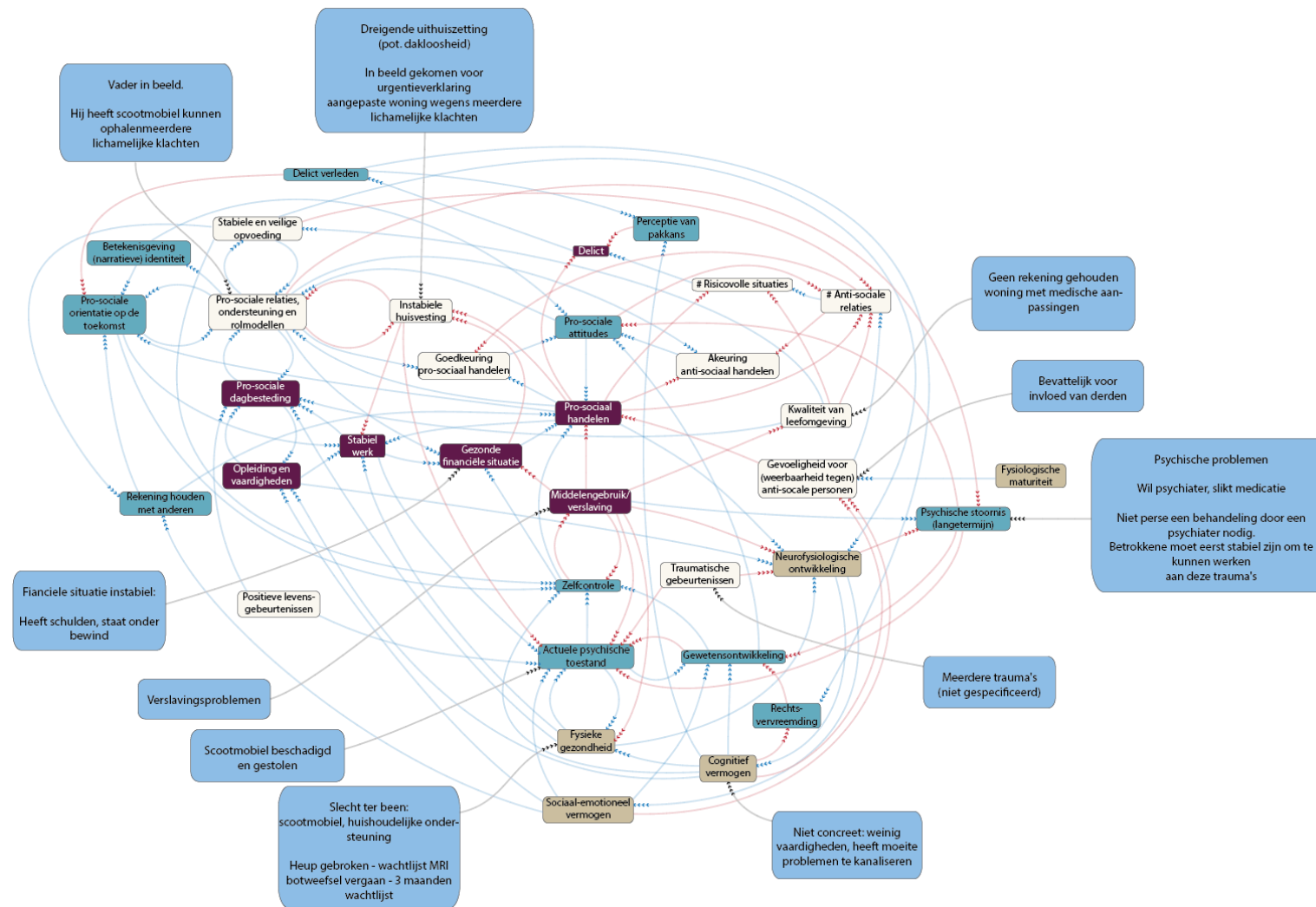
6 Referenties

- Boschman, S., Teerlink, M. & Weijters, G. (2020). *Monitor nazorg ex-gedetineerden - 6e meting*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3015>
- Grapperhaus, F. & Dekkers, S. (2021). *Stand van zaken Data ALLiantie Strafrechtketen (DAS)*. Ministerie van Justitie en Veiligheid. <file:///C:/Users/Bhomerrt/Downloads/tk-stand-van-zaken-data-alliantie-strafrechtketen-das.pdf>
- Mensink, K., Hill, J. & Weijters, G. (2021). *Op zoek naar profielen van jeugdige verdachten*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3061>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2019). *De Wijkrechtbank: vrijwillig, niet vrijblijvend (Eindhoven)*. <https://www.sanctieuitvoering.nl/projectenlab/flexibel-op--en-afschalen-beveiliging-zorg-of-toezicht/de-wijkrechtbank>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2021). *Omgevingsadvies*. <https://www.sanctieuitvoering.nl/projectenlab/omgevingsadvies>
- Servaas, L., Weerman, F. & Fischer, T. (2021). *Risico-, versterkende en beschermende factoren voor crimineel gedrag*. <http://hdl.handle.net/1765/135248>
- van der Ark, L. A., Leeuwen, J. van & Jorgensen, T. D. (2018). *Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid LIJ*. Universiteit van Amsterdam - Pedagogische en Onderwijswetenschappen. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/2267>
- van der Knaap, L. M., Leenarts, L. E. W. & Nijssen, L. T. J. (2007). *Psychometrische kwaliteiten van de Recidive Inschattingsschalen (RISc)*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/50>
- van der Put, C., Spanjaard, H., van Domburgh, L., Doreleijers, T., Lodewijks, H., Ferwerda, H., Bolt, R. & Stams, G. J. (2011). Ontwikkeling van het Landelijke Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ). *Kind & Adolescent Praktijk*, 10(2), 76–83. <https://doi.org/10.1007/s12454-011-0021-2>
- Veiligheidscoalitie Midden-Nederland. (2020). *PGA Monitor - Voor een effectieve persoonsgerichte aanpak*. <https://www.sanctieuitvoering.nl/documenten/publicaties/2020/04/21/pga-monitor-veiligheidsregio-midden-nederland>
- Veldhuis, G., Ten Bhömer, R. & Deuten, S. (2020). *Systeemanalyse Recidive*.
- Wartna, B. S. J., Alberda, D. L., & Verweij, S. (2013). *Wat werkt in Nederland en wat niet?* Boom Lemma. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/1257>
- Weijters, G., Rokven, J. J. & Verweij, S. (2018). *Monitor nazorg (ex-)gedetineerden – meting 5*.
- Weijters, G., Verweij, S., Tollenaar, N. & Hill, J. (2019). *Recidive onder justitiabelen in Nederland*. WODC. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/228>
- Weisburd, D., Farrington, D. P., Gill, C. & With Mimi Ajzenstadt, Trevor Bennett, Kate Bowers, Michael S. Caudy, Katy Holloway, Shane Johnson, Friedrich Lösel, Jacqueline Mallender, Amanda Perry, Liansheng Larry Tang, Faye Taxman, Cody Telep, Rory Tierney, Maria M. Ttofi, Carolyn Watson, David B. Wilson, and Alese Wooditch . (2017). What Works in Crime Prevention and Rehabilitation. *Criminology & Public Policy*, 16(2), 415–449. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1745-9133.12298>

A Tool organogram



B Multiproblematiek rechtbank case



Distributielijst

Rapport TNO 2021 R12149 (P102)

JENV

Programmabegeleider
Helga Ezendam
Onderzoekscoördinator DGSenB
h.ezendam@minjenv.nl

pdf

Directie X
- x@minjenv.nl
- h.hanoeman@minjenv.nl
- b.ter.luun@minjenv.nl

pdf

pdf

pdf

POLITIE

Directie Strategie en Innovatie
- Innovatie@politie.nl
- onderzoekscordinatie@politie.nl
- sven.hamelink@politie.nl
- kirsten.hehemann@politie.nl

pdf

pdf

pdf

pdf

TNO

Referent, Directeur Roadmap National Security
Drs. R.A.J.M. Pellemans

email-alert

VP-manager VPVM
Dr. T.W.J. van Ruijven

email-alert

VP-manager KOP
T.H.E.E.A. Krabbendam MSc

email-alert

Projectleider
G.A. Veldhuis MSc

email-alert

Ir. R ten Bhömer
J.A. van Schendel MSc

email-alert

email-alert

TNO Bibliotheek locatie Den Haag

hard copy &
cd